

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	2
Vyjadrenie: MŠVVaŠ SR: Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže	3
Agentúrne spravodajstvo, TASR, 21. 10. 2021, 15:05	
Ocenený astrofyzik Werner: Vo vesmíre zrejme nie sme sami	5
Tlač, Korzár, 22. 10. 2021	
Batériový biznis na Slovensku pomaly, ale isto oživa	8
Tlač, ATP Journal, 21. 10. 2021	
Kto sú nebinárni ľudia, za akých sa označujú aj Demi Lovato? Je to výmysel modernej doby alebo ich skutočná identita?	11
Online, refresher.sk, 21. 10. 2021, 16:30	
Centrum vedecko-technických informácií udelilo Cenu za transfer technológií trom projektom	15
Online, webnoviny.sk, 21. 10. 2021, 19:57	
Červie diery a cestovanie v čase v časopise Kozmos	16
Online, sav.sk, 21. 10. 2021, 8:42	
Vyjadrenie: MŠVVaŠ SR: Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže	17
Online, tasr.sk, 21. 10. 2021, 15:05	
Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže Cena za transfer technológií na Slovensku 2021	18
Online, minedu.sk, 21. 10. 2021, 0:00	
Batériový biznis na Slovensku pomaly, ale isto oživa, Rozhovory, Rubriky	20
Online, atpjournal.sk, 19. 10. 2021, 9:53	
Opustila nás zakladateľka prešovskej estetiky a pedagogička prof. Jana Sošková	23
Online, povecernik.sk, 21. 10. 2021, 11:16	
Deti od mala učíme, s akým pozorom užívať lieky, ale neučíme ich, ako užívať Instagram	24
Online, invisiblemag.sk, 21. 10. 2021, 10:00	
Fakulty a ústavy UPJŠ	27
Červie diery a cestovanie v čase v časopise Kozmos	28
Online, sav.sk, 21. 10. 2021, 8:42	
Univerzitné pracoviská	29
Vyjadrenie: MŠVVaŠ SR: Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže	30
Agentúrne spravodajstvo, TASR, 21. 10. 2021, 15:05	
Víťazi Ceny za transfer technológií na Slovensku sú známi	32
Online, hlavnespravy.sk, 21. 10. 2021, 19:33	
Centrum vedecko-technických informácií udelilo Cenu za transfer technológií trom projektom	33
Online, webnoviny.sk, 21. 10. 2021, 19:57	
Vyjadrenie: MŠVVaŠ SR: Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže	34
Online, tasr.sk, 21. 10. 2021, 15:05	
Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže Cena za transfer technológií na Slovensku 2021	35
Online, minedu.sk, 21. 10. 2021, 0:00	

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Vyjadrenie: MŠVVaŠ SR: Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže

21. 10. 2021, 15:05, Zdroj: **TASR**, Vydavateľ: Tlačová agentúra Slovenskej republiky, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ**

Vyjadrenie: MŠVVaŠ SR: Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže Cena za transfer technológií na Slovensku 2021

Bratislava 21. októbra (TASR) - Majú blízko k významnému kroku. Majú blízko k tomu, aby sa ich inovatívne myšlienky premenili na konkurencieschopný podnikateľský zámer. Cena za transfer technológií na Slovensku 2021 spoznala svojich víťazov z radov vedeckovýskumných inštitúcií. Nové možnosti má reprodukčná medicína, ochrana lesa môže byť aj bez chémie a na východe Slovenska je klaster, ktorý „fandí“ novému priemyslu.

Cenu za transfer technológií na Slovensku udeľuje Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR). Aj jej deviaty ročník je tradičným ocenením a motiváciou pre vedcov a výskumníkov, aby sa svojim potenciálom stále viac pripomínali komerčnému prostrediu. Z predchádzajúcich ročníkov vzišlo spolu 21 víťazov. Tento rok k nim pribudli ďalší traja.

Cena za transfer technológií na Slovensku 2021 bola udelená v troch kategóriách. Kategória – Inovácia – patrila biomedicíne. Vďaka víťazovi - MikroRNA testu úspešnosti in vitro fertilizačného (IVF) procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces – môže byť aj u nás riešenie umelého oplodnenia posunuté o ďalší odborný krok vyššie.

Inovácia vznikla na základe spolupráce **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Univerzity Komenského v Bratislave a Masarykovej univerzity v Brne. Ako uviedla Miroslava Rabajdová z vedeckého tímu **UPJŠ**: „Stále spoznávame, aké sú veľké intervaly a neprebádané oblasti umelej inteligencie, ktorá sa dá využiť v biomedicíne.“ Nomináciu do súťaže zaslal Technologický a inovačný park **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**.

Pomyselne zelenou sa tento rok stala kategória –Inovátor/Inovátorka. Cenu získal kolektív pôvodcovNosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesaz Národného lesníckeho centra, Lesníckej ochrannárskej služby Banská Štiavnica. Podľa slov jedného z pôvodcov,Andreja Kuncu, je úžasné získať takéto ocenenie za svoju prácu. „Pracujeme na výskume ochrany lesa proti škodlivému hmyzu alebo hubám, ktoré sa premnožujú v našich lesoch. Keďže je trend znižovať používanie pesticídov,tak sme sa zamerali na výskum biologických prípravkov a materiálov.“ Pôvodcovia tejto inovácie v procese ochrany a komercializácie už niekoľko rokov spolupracujú s Centrom transferu technológií pri CVTI SR, ktoré aj zaslalo nomináciu do súťaže. Vďaka správne pristupu k veci v procese transferu technológií má táto inovácia veľký potenciál byť komerčne úspešnou a pomáhať k zdravším lesom nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Košický klaster nového priemyslu (Cassovia New Industry Cluster – CNIC), ktorého iniciátorom vrátane prípravy podkladov celého projektu je Technologický a inovačný park **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** (TIP **UPJŠ**)sa stal víťazom kategórie – Počín u oblasti transferu technológií.

Cenu za TIP **UPJŠ** prišla prevziať Renáta Bačárová,ktorá vyzdvihlapôvodcu myšlienky počinu – profesora Pavla Miškovského, riaditeľa TIP **UPJŠ**, ako aj dôležitosť tímovejpráce, a tonielen na tomto projekte. „Vďaka podpornému tímu, ktorý pracuje pri vedcoch sa podarilo vybudovať technologický inovačný park na našej univerzite, ktorý už teraz presahuje aj hranice našej univerzity. Je to dôkaz, že ideme ďalej a snažíme sa spájať kolektívy, ktoré majú do transferu technológií čo povedať.“

Ocenenie prebehlo tradične ako súčasť medzinárodného podujatia, konferencieCOOPERATION INNOVATION TECHNOLOGY TRANSFER 2021 (COINTT 2021). Témou aktuálneho ročníka najväčšej konferencie na Slovensku venovanej téme transferu technológií, jednej z najvýznamnejších konferencií organizovanýchCVTI SR, bolo „Pozdvihovanie povedomia o význame ochrany duševného vlastníctva, transfere technológií a zvyšovaní využívania inovácií v podnikaní.“

Viac informácií o podujatí COINTT nájdete na webovej stránkewww.cointt.sk.

Inovácia:

MikroRNA test úspešnosti in vitro fertilizačného(IVF)procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Komenského v Bratislave a Masarykova univerzita v Brne

Pôvodcovia inovácie: prof. Ing. Mária Mareková, CSc., doc.

RNDr. Miroslava Rabajdová, PhD., doc. MUDr. Silvia Toporcová, PhD., doc. RNDr. Katarína Šoltys, PhD. a prof. RNDr. Ondřej Slabý, Ph.D.

Inovátor/Inovátorka:

Kolektív pôvodcov nosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesa

Národné lesnícke centrum, Lesnícka ochrannárska služba Banská Štiavnica

Pôvodcovia inovácie: Ing. Andrej Kunca, PhD., Ing. Juraj Galko, PhD., Ing. Michal Lalík, Ph.D.

Počín v oblasti transferu technológií:

Košický klaster nového priemyslu (Cassovia New Industry Cluster – CNIC)

Technologický a inovačný park (TIP) **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (UPJŠ)**

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku II – NITT SK II (Investícia do Vašej budúcnosti / Tento projekt je podporený z Európskeho fondu regionálneho rozvoja / www.opii.gov.sk)

TASR o tom informovalo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Upozornenie: TASR zverejňuje vyhlásenia, stanoviská, oznámenia v pôvodnom znení, dodanom zadávateľom, bez redakčnej úpravy. V zmysle § 5, ods. 2 zákona č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve TASR nezodpovedá za obsah týchto informácií. Zverejňovanie vyhlásení, stanovísk a oznámení orgánov verejnej moci vykonáva TASR v zmysle § 3, ods. 5 zákona č. 385/2008 Z. z. o Tlačovej agentúre Slovenskej republiky ako službu vo verejnom záujme.

zub

Autor: ZUB

Ocenený astrofyzik Werner: Vo vesmíre zrejme nie sme sami [✉](#)

22. 10. 2021, Zdroj: **Korzár**, Strana: 11, Vydavateľ: **Petit Press**, Autor: **Daniela Marcinová**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**

Vytlačených: 7 017 ks GRP: 2,81 OTS: 0,03 AVE: 3399 Eur

Rubrika: ČÍTANIE NA VÍKEND

Skúmal aj čierne diery, kozmické pavučiny a na konte máte aj objav kozmického krátera

Od marca 2021 má Slovensko vo vesmíre svoj druhý nanosatelit. Kocka s hranou desať centimetrov na rozdiel od tradičných veľkých družíc stojí iba zlomok ich ceny a napriek skromnej veľkosti je schopná prevratných objavov. Jedným z autorov myšlienky takého nanosatelitu a zároveň vedeckým koordinátorom misie je uznávaný astrofyzik, rodák z Rožňavy, docent Norbert Werner. V súčasnosti pôsobí na Masarykovej univerzite v Brne. Vo svojej vedeckej činnosti sa zaoberá výskumom röntgenovej astronómie, v rámci ktorej skúma záblesky gama žiarenia. Podpísal sa tiež pod niekoľko významných objavov, napríklad kozmického krátera či horúceho plynu a temnej hmoty vo vláknoch spájajúcich kopy galaxií. Za svoj vedecký prínos získal niekoľko ocenení.

Začiatkom septembra vám bola udelená cena predsedu Košického samosprávneho kraja. Skôr tohto roku ste získali prestížnu cenu Ignaza L. Liebena od Rakúskej vedeckej akadémie, nazývanej aj rakúska nobelovka. Bola za prínos k röntgenovej astronómii. O čo konkrétne šlo?

- V rámci výskumu röntgenovej astronómie skúmam tie najhorúcejšie miesta a najenergetickejšie procesy vo vesmíre. Medzi tie patrí to, keď hmota padá do čiernej diery. O tých si ľudia vo všeobecnosti myslia, že sú neviditeľné. My ich však vidíme kvôli ich pôsobeniu na okolie. Okolie čiernych dier môže byť najsvetlejším miestom vo vesmíre, ktoré môžeme skúmať.

Často žiari práve v röntgenovom spektre a dá sa skúmať vesmírnymi röntgenovými ďalekohľadmi. Keďže röntgenové lúče sú pohltené našou atmosférou, röntgenová astronómia sa dá robiť len z vesmíru. Pri svojej práci využívam vesmírne ďalekohľady ako americkú Chandru, európsky XMM-Newton alebo japonské vesmírne ďalekohľady.

Jeden z vašich nedávnych projektov bol medzinárodný vývoj nanosatelitu GRBAalpha (Gamma Ray Burst), ktorý v marci 2021 odletel do vesmíru pod slovenskou vlajkou. Aké sú výhody týchto malých satelitov oproti bežným veľkým družiciam?

- Veľké vedecké družice sú dosť hmotné aj dosť drahé. Vážia aj niekoľko ton a stoja rádovo stovky miliónov, ba až miliárd eur. Ďalekohľad Jamesa Webba napríklad vyšiel daňových poplatníkov na desať miliárd dolárov. Ale toto je tá najdrahšia družica, tie bežné sa pohybujú okolo 500 miliónov dolárov, čo je taká normálna cena.

Nanosatelit sa však dá postaviť aj za stovky tisíc eur, takže tam sú značné rozdiely v cene. Ja som presvedčený, že tieto nanosatelity, alebo CubeSaty, dokážu zmysluplne dopĺňať prácu veľkých observatórií a dá sa s nimi robiť prelomová veda.

Aký výskum má na starosti spomínaný nanosatelit GRBAalpha?

- Pomocou detektoru, ktorý sme vyvinuli, zachytáva gama záblesky. Tie vznikajú, keď sa nejaká veľmi hmotná hviezda zrúti do čiernej diery, alebo keď sa zrazia dve neutrónové hviezdy. Vtedy sa zachytia aj gravitačné vlny. Doteraz sa tieto gama záblesky pozorovali len družicami za 500 miliónov dolárov.

My sme ako prví na svete v auguste zachytili gama záblesk družicou, ktorá má desať krát desať krát desať centimetrov, teda objem jeden liter a cenovo vyjde na sto - dvestotisíc eur. Gama záblesk sa nám podarilo touto družicou zachytiť už dvakrát. Cieľom bolo demonštrovať, že sa to dá, a overiť fungovanie nášho detektora na obežnej dráhe Zeme. Toto je veľký úspech. Ja však dúfam, že to je len začiatok.

CubeSat GRBAalpha má byť len predvojom k celej flotile nanosatelitov s názvom Camelot. Kam plánujete výskum pomocou tejto konštelácie posunúť?

- Konštelácia takýchto nanosatelitov bude na rozdiel od veľkých družíc pokrývať celú oblohu. Keďže družica obieha okolo Zeme, vždy má časť oblohy zakrytú planétou. Nanosatelity však budú roztrúsené po celej obežnej dráhe, takže dokážu zachytiť každý gama záblesk.

Cieľ by bol, aby aj lokalizovali, kde na oblohe gama záblesk nastal. Túto informáciu by veľmi rýchlo pomocou iných družíc poslali na Zem ostatným astronómom. Tí by tam potom mohli namieriť svoje ďalekohľady a potom skúmať úkazy, keď sa hviezdy zrúti do čiernej diery alebo keď sa zrazia neutrónové hviezdy.

Práve pri týchto zrážkach vznikajú aj gravitačné vlny a iba raz sa podarilo zachytiť ich súčasne aj so zábleskom gama žiarenia. Tu je teda priestor na ďalšie objavy.

Mohli by byť nanosatelity cenovo dostupné aj pre, povedzme, väčšie univerzity či výskumné ústavy?

- Mojou víziou je, aby každý astronomický ústav mohol mať svoju vlastnú družicu. Pohybujeme sa v cenových reláciách, keď sa to už dá.

Spomínali ste, že nanosatelity sú doplnkom k tým klasickým veľkým a drahým družiciam. Je možné, že by ich raz v budúcnosti aj celé nahradili?

- Stále to bude len doplnok. Astronómovia potrebujú zbierať fotóny, detegovať veľa svetla a na to potrebujeme veľké detektory. Tie stále budeme potrebovať, takže stále budeme potrebovať veľké družice. Ale zasa malé družice dokážu robiť mnoho ďalších vecí. Je to taká demokratizácia vesmíru. Ak má človek zaujímavý nápad, ktorý by sa dal urobiť aj malou družicou, je to dnes už uskutočniteľné. Pred 20 rokmi by sa to nedalo, stavba väčšiny družíc si vyžadovala aspoň desať rokov.

Vy ste sa v minulosti podieľali na vývoji japonskej družice Hitomi, no tá pre technické problémy nakoniec dopadla neúspešne. Je vývoj týchto dvoch satelitov nejakým vzájomne prepojený, alebo ide o samostatné, spolu nesúvisiace projekty?

- Ony spolu súvisia dvoma spôsobmi. Jedným je ten, že sme boli všetci veľmi smutní, keď sme prišli o Hitomi, takže som začal uvažovať, aká prelomová veda by sa dala robiť družicami, ktorú sú omnoho menšie a lacnejšie. Na vývoji vedeckého programu na družici Hitomi som trávil veľa rokov, hľadal som preto ďalšie možnosti. Druhá spojitosť je tá, že na vývoji detektora pre GRBAlpha spolupracujem s japonskými vedcami, ktorí vyvíjali detektory pre Hitomi. Takže sme využili japonské kontakty, ktoré sme mali.

Načo veda potrebuje skúmať záblesky gama žiarenia, čo vďaka nim môžeme zistiť?

- Gama záblesky môžu pochádzať z veľmi veľkých vzdialeností, až z kraja vesmíru. Takže cez detekciu gama zábleskov a ich detailné štúdiá vieme skúmať aj raný vesmír. Spomínal som zrážky neutrónových hviezd - pri nich vznikajú prvky ťažšie ako železo, napríklad zlato a platina. Chceme vedieť, ako náš vesmír funguje, preto je potrebné vedieť aj to, ako vznikajú chemické prvky, ktoré poznáme z nášho každodenného života.

Máte na konte pomerne veľa zaujímavých výskumov aj objavov. Okrem už spomínaných gama zábleskov je to napríklad aj výskum supermasívnych čiernych dier, kôp galaxií a kozmických pavučín, vo vláknach ktorých ste objavili temnú hmotu a horúce plyny. Na konte máte aj veľmi zaujímavý objav kozmického krátera. Sú tieto problematiky spolu prepojené?

- Všetko je to takzvaná astrofyzika vysokých energií. Je to veda, ktorá sa robí prostredníctvom röntgenových fotónov, ktoré k nám prichádzajú z vesmíru. Ako som spomínal, skúmam tie najhorúcejšie miesta a najenergetickejšie procesy vo vesmíre.

Napríklad vlákna kozmickej pavučiny sú vyplnené plynom, ktorý má teplotu niekoľko miliónov stupňov, takže vyžaruje röntgenové fotóny, nie tie optické. Takto horúci plyn vidno práve pomocou röntgenových ďalekohľadov. Takisto obrovské explózie, ktoré vznikajú pri uvoľňovaní energie v blízkosti supermasívnych čiernych dier, sa dajú pozorovať aj pomocou röntgenového žiarenia.

Astrofyzika je odbor, ktorý má veľa nepreskúmaných oblastí, nepotvrdených teórií a hypotéz. Vyriešenia ktorej otázky či problematiky by ste chceli byť počas svojho života svedkom?

- Keby som si mal vybrať úplne zo všetkého, bol by to objav mimozemského života. Na to by som bol veľmi zvedavý. Zaujímavý by bol aj objav takého primitívneho života na bakteriálnej úrovni, ako napríklad na Marse, Jupiterovom alebo Saturnovom mesiaci. Ale hlavne by som sa chcel dozvedieť, čo tvorí základ mimozemského života, ktorý by sme objavili na Marse.

Tu je všetko založené na DNA, na bielkovinách a podobne. Rád by som zistil, ako to funguje niekde inde. A, samozrejme, aj odpoveď na otázku, ako je vo vesmíre rozšírený inteligentný život a akú má formu. Dožiť sa takého objavu, to by bolo veľmi zaujímavé.

O existencii inteligentného života vo vesmíre je veľa dohadov a teórií, od vedeckých až po mystické. Ako sa na to pozerá astrofyzika? Je možné, že tam hore je ešte niekto iný okrem nás?

- Tak v našej galaxii sú miliardy planét s podmienkami vhodnými na vznik života. To dnes vieme z našich najnovších pozorovaní. Podľa mňa je veľmi nepravdepodobné, že sme vo vesmíre jediní.

Takže je možné, že raz, keď sa budete dívať do vesmírneho ďalekohľadu, uvidíte, ako vám niekto z druhého konca máva (úsmev)?

- Tie vzdialenosti sú, samozrejme, vo vesmíre obrovské, takže objaviť ho a preskúmať nebude ľahké, ale napríklad už ďalší ďalekohľad Jamesa Webba, ktorý bude štartovať pred koncom tohto roka, bude schopný skúmať zloženie atmosféry planét mimo našej slnečnej sústavy. Zo zloženia atmosféry sme schopní objaviť, že na tej veľmi vzdialenej planéte existuje život. Nie je vylúčené, že toto v najbližších desaťročiach objavíme.

Rodák z Rožňavy, absolvent košickej univerzity a svetovo uznávaný astrofyzik Norbert Werner.

FOTO: JUDITA ČERMÁKOVÁ

NORBERT WERNER

■ Po ukončení gymnázia v rodnej Rožňave študoval fyziku, neskôr astronómiu a astrofyziku na Prírodovedeckej fakulte **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**. ■ Doktorandské štúdium ukončil na Utrechtskej univerzite a v Holandskom ústave pre výskum vesmíru - SRON.

■ V roku 2008 získal ako jeden z piatich uchádzačov grant NASA - Chandra/Einstein fellowship a osem rokov pôsobil na Ústave časticovej astrofyziky a kozmológie Stanfordskej univerzity v Kalifornii v USA.

■ Neskôr viedol výskumný tím astrofyziky vysokých energií na Univerzite Eotvosa Loránda v Budapešti a bol hosťujúcim profesorom na Hirošimskej univerzite.

■ V súčasnosti vedie výskumnú skupinu astrofyziky vysokých energií na Masarykovej univerzite v Brne. ■ V posledných rokoch sa venoval výskumu supermasívnych čiernych dier a ich pôsobenia na vývoj galaxií, výskumu kozmických pavučín spájajúcich kopy galaxií i medzinárodnému experimentu na skúmanie gama zábleskov.

Autor: DANIELA MARCINOVÁ

Batériový biznis na Slovensku pomaly, ale isto oživa [📄](#)

📅 21. 10. 2021, Zdroj: **ATP Journal**, Strany: 6, 7, 8, Vydavateľ: **HMH, s.r.o.**, Autor: **Anton Gérer**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Vytlačených: 2 200 ks GRP: 0,05 OTS: 0,00 AVE: 3750 Eur

Rubrika: Interview

Európska komisia sa v posledných rokoch sústreďuje na podporu projektov s najvyššou technologickou pridanou hodnotou. Nie je to inak ani v oblasti batériových článkov a úložísk. Cieľom je maximálne využiť potenciál existujúcich technológií pri lítiových batériách, ale so snahou znížiť alebo odstrániť cenné prvky ako kobalt či prírodný grafit a nahradiť ich syntetickými materiálmi. EÚ zároveň hovorí o „postlítiovej“ fáze batérií a hľadá riešenia pre pevné batérie s väčším využitím sodíka či pre nové technológie vanádiových batérií známe ako batérie Redox flow. S Ing. Mariánom Smikom, predsedom Slovenskej batériovej aliancie (SBaA), sme sa porozprávali o tom, ako sa darí tomuto biznisu na Slovensku a aký je potenciál využitia batériových systémov v priemyselnom prostredí.

Aké boli dôvody a ciele založenia SBaA?

Prvý impulz vznikol na medzinárodnej konferencii Globsec 2018, ktorá sa konala na Slovensku. Aj tu zazneli ťažiskové výzvy, ktoré ovplyvňujú dianie naprieč rôznymi sektormi a odvetvami priemyslu, ako napr. European Green Deal, zvyšovanie podielu výroby energie z obnoviteľných zdrojov či podielu elektromobilov na cestách a pod. A tu už bol len krok k téme batérií a batériových systémov, ktoré budú mať v budúcnosti veľký význam nielen pre elektromobilitu, ale napr. aj z hľadiska vybilancovania spotreby a dodávky elektrickej energie v rámci prenosovej sústavy. Následne sme začali hovoriť o tom, že by bolo dobré podchytiť túto oblasť ako celý hodnotový reťazec – od výskumu a vývoja až po výrobu, aplikácie, druhý život batérií a recykláciu. Slovenská batériová aliancia vznikla v roku 2019 a je nezávislým záujmovým združením právnických osôb, pričom pôsobí ako priemyselný klaster. Ako jediný slovenský klaster sa angažuje v oblasti stratégie, legislatívy a komunikácie s cieľom vytvoriť komplexný batériový reťazec na Slovensku. V oblasti legislatívy máme čo doháňať v porovnaní s ostatnými členskými štátmi EÚ, nakoľko naša legislatíva zatiaľ nepozná pojem batéria. Zmena by mala nastať v krátkom čase, nakoľko na pôde Ministerstva hospodárstva SR sú už predložené v tomto smere návrhy na úpravu legislatívy, ktorá by mala odzrkadľovať odporúčania definované tzv. zimným energetickým balíčkom. Toto doplnenie bude v budúcnosti dôležitou podmienkou ďalšieho rozvoja batériového trhu na Slovensku.

Aliancia je určite priestor na spoluprácu rôznych subjektov. Podarilo sa ich efektívne prepojiť?

SBaA je aj výkonnou platformou na spoluprácu medzi verejným a súkromným sektorom, inovátormi, akademickou obcou a finančnými inštitúciami s cieľom podieľať sa na hodnotovom batériovom reťazci v Európe. Osobne som presvedčený, že práve v prostredí univerzít sa nachádzajú veľmi šikovní ľudia a nové myšlienky. Firmy, ktoré chcú obstáť v konkurencii a získať si nejaký náskok, by mali využiť tento potenciál. Snahou SBaA je prepojiť tieto subjekty a hľadať tak inovatívne riešenia v oblasti batérií a batériových systémov. Jednými z prvých, ktorí sa témou vývoja batériových systémov zaoberali, boli pracovníci na TU Košice či **UPJŠ** Košice, takže v akademickom sektore už nejaké skúsenosti boli. Nezabúdame ani na mladú generáciu, pre ktorú sme aktuálne pripravili projekt s názvom Batéria nápadov, ktorý uzatvárame na konci októbra. Je určený pre začínajúcich „studentov – podnikateľov“, ktorí už nosia v hlave nejaký dobrý nápad týkajúci sa batérií a batériových systémov. Vieme, že často jedinou brzdou realizácie týchto nápadov sú financie, a preto chceme byť mladým inovátorom v tomto smere nápomocní. Myslím si však, že viac ako poskytnutie finančných prostriedkov bude pre mladých ľudí prínosnejšia skúsenosť a možnosť spojiť sa s významnými subjektmi pracujúcimi v oblasti batériového biznisu. Na začiatku vzniku SBaA sme si definovali tri oblasti, kde chceme byť aktívni – elektromobilita, batériové úložiská a čiastočne aj vodík. Máme pred sebou veľa práce a keďže som reprezentantom SBaA aj v rámci bruselskej Európskej aliancie batériových úložísk, môžem to objektívne porovnať. Zatiaľ čo v západnej Európe sa pohybuje inštalovaný výkon batériových úložných systémov rádovo v niekoľkých stovkách MWh, na Slovensku sme niekde na úrovni 1 MWh.

Pre mnohých sú baterky predmetom bežnej spotreby. Skúsme zadefinovať, čo sú to baterky, batériové systémy a úložiská z hľadiska základných technických charakteristík a typov na použitie v priemyselných/energetických aplikáciách.

V prvom rade treba povedať, že zoskupením niekoľkých batériových článkov, čo sú základné prvky, vznikajú batériové moduly. A spojením viacerých modulov zase dostávame batériový systém. Ten si možno napr. pre výkon 50 kW/kWh predstaviť ako skriňu, v ktorej je uložených päť modulov s výkonom 10 kWh. Batériový systém je teda modulárne zariadenie a možno ho škálovať podľa potreby aplikácie. Dôležitou súčasťou batériového systému je menič na zmenu striedavého prúdu na jednosmerný a naopak. Z hľadiska chemického zloženia batérií poznáme niekoľko typov, tým v súčasnosti najčastejšie používaným sú lítiovo-iónové batérie, pretože v porovnaní s tradičnými, olovenými batériami sa rýchlejšie nabíjajú, majú dlhšiu životnosť a vyššiu energetickú kapacitu. Existujú však aj batérie využívajúce iné chemické prvky, napr. nikel- kadmium či nikel-metal-hybrid. Ďalšie rozdelenie batérií môže byť podľa toho, v akom prostredí sa používajú, čiže pre vnútorné alebo vonkajšie priestory. V prvom prípade je riešenie podstatne jednoduchšie, batériové moduly sa umiestnia do skrine a tá sa postaví do technickej miestnosti v objekte. V druhom prípade ide o tzv. kontajnerové systémy, pričom dodávateľ takýchto riešení navrhne typy batériových článkov, počet modulov, meniče, príp. podľa potreby aj chladenie. Uvediem ešte jedno porovnanie. Cena batérie pre elektromobil sa v súčasnosti v prípade výrobcu auta pohybuje na úrovni 100 eur/kWh a menej. Naopak batériový systém pre energetické aplikácie sa pohybuje na úrovni okolo 700 eur/kWh a keď si k tomu prirátame náklady spojené so stavebným povolením, pripojením do rozvodnej siete a pod., tak sa dostaneme možno až k sume 1 000 eur/kWh. Aj z toho vidno, že z

funkčného a principiálneho hľadiska sú síce batérie pre automobily a iné oblasti použitia totožné, ale náklady na ich obstaranie sú diametrálne odlišné.

Kde vidíte miesto batérií a batériových systémov v rámci priemyslu, ktorý prechádza transformačnými zmenami, digitalizáciou či hľadaním nových obchodných modelov?

Batériové systémy sú umiestňované pred alebo za meracím miestom – elektromerom. Ak ide o systém pred meračom, ten je súčasťou distribučnej alebo prenosovej siete. V tomto prípade môže batériové úložisko slúžiť na zabezpečenie napätia pre celkovú stabilitu sústavy, čo je záujem distribučných spoločností. V rámci podporných služieb môže figurovať ako zdroj na zabezpečenie primárnej a sekundárnej regulácie v prenosovej sústave. V niektorých krajinách je to už tak, že batériové úložisko je z hľadiska funkcie v oblasti podporných služieb vnímané podobne ako napr. prečerpávací vodná elektrárň alebo kogeneračná jednotka.

Majú batériové úložiská výkon dostatočný na to, aby pokryli požiadavky na zabezpečenie podporných služieb v rámci prenosovej sústavy?

To je dobrá otázka. V praxi nie je technické obmedzenie na to, koľko batériových modulov možno spolu prepojiť, a teda de facto nie je žiadne obmedzenie z hľadiska výkonu batériového úložiska. Pozrime sa na túto problematiku ešte z inej strany. Aké sú výhody a naopak obmedzenia batériových systémov? Výhodou je, že batériový systém dokáže takmer okamžite reagovať na zmenu parametrov v rozvodnej sieti. Jeho využitie je preto prioritné v rámci primárnej regulácie. Nevýhodou zase je, že ak by mal byť batériový systém s výkonom napr. 2 MW použitý v rámci sekundárnej regulácie, pri aktivovaní potrebného výkonu pre podporné služby by batériové úložisko „skončilo“ po pár hodinách prevádzky. Naopak kogeneračná jednotka alebo prečerpávací elektrárň dokáže zabezpečiť potrebný výkon trvalejšie. Ako som povedal, technicky možno zrealizovať aj 10 MW batériové úložisko. No robiť to len preto, aby som bol schopný párkrát do roka na nejaký dlhší časový úsek zabezpečiť podpornú službu na úrovni 1 MW v rámci sekundárnej regulácie, to nie je ekonomické riešenie. Využitiu batériových úložísk však nahráva sprísňujúca legislatíva v oblasti regulácie, ktorá požaduje čoraz rýchlejší nábeh dostupných zdrojov v rámci podporných služieb. V súčasnosti sa veľa hovorí o agregácii, flexibilita a agregovanej kapacite – viem si predstaviť, že batériové úložisko bude jedným zo štandardných prvkov agregácie.

Podme sa teraz pozrieť na využitie batériových systémov za meracím miestom.

V tomto prípade sa nachádzame u koncového spotrebiteľa, ktorý prevádzkuje miestnu distribučnú sústavu alebo je to klasický odberateľ. Prečo by mal nejaký odberateľ uvažovať o nasadení batériového úložiska? Dôvodom je možnosť zníženia rezervovanej kapacity, tzv. orezávanie špičiek. Predstavme si situáciu, keď sa odberateľ len párkrát za deň a aj to na pár sekúnd priblíži k dohodnutému maximálnemu odberu elektrickej energie zo siete. Aby nemal stres, že toto maximum prekročí, tak v momente, keď sa blíži k maximálnemu odberu, aktivuje sa batériový systém, ktorý utiahne tú krátkodobú maximálnu spotrebu a po znížení odberu sa opäť vypne. Odberateľ tak nemusí platiť za veľký rezervovaný výkon u distribučnej spoločnosti, ale investuje do svojho batériového úložiska. Samozrejme, že si treba vopred dobre prepočítať ekonomickú návratnosť takéhoto riešenia, ktorá zatiaľ stále nevychádza dobre, ale verím, že časom sa aj tento problém vyrieši. Ďalšou možnosťou využitia batériového úložiska je záložný zdroj napájania, čo odberateľa odbreňuje od kúpy dieselgenerátora. No a do tretice, ak má nejaký odberateľ inštalovanú fotovoltaickú elektrárň, môže sa stať, že pri odbere napr. v domácnosti bude mať cez deň prebytok nevyužitej elektrickej energie, ale naopak, viac ju bude potrebovať vo večerných hodinách. Pri aktuálne platnej legislatíve by ju síce mohol presmerovať naspäť do siete, ale bez toho, aby bol finančne odmenený. Naopak pri využití prebytočnej energie na nabitie batérie ju neskôr dokáže spotrebovať podľa potreby. Navyše takýto odberateľ ušetrí na poplatkoch, ktoré sú súčasťou faktúry od dodávateľa elektrickej energie, ako je napr. poplatok za distribúciu či TPS. Samostatnou témou je riešenie dodávky jalovej elektrickej energie do siete. Mnohí odberatelia za to platia dosť vysoké penále a pritom o tom ani nevedia. Ak nie sú odborníci v oblasti dodávky a spotreby elektrickej energie, tak to proste berú ako fakt, že to tak musí byť. To možno riešiť práve inštaláciou batériového systému. Ak má odberateľ sústavu nabíjajúcich staníc pre elektromobily a chce zabezpečiť maximálny nabíjajúci výkon aj pri ich plnej obsadenosti, aj tu je priestor na využitie okamžitej zálohy dostupnej z batériového systému. Aj keď uvedené možnosti nie sú zatiaľ pre investora ekonomicky dostatočne atraktívne, faktom je, že cena batérií sa za posledné roky desaťnásobne znížila a je predpoklad, že v dohľadnom čase pôjde cena za kWh ešte nižšie.

Kto by mal uvažovať o využití batériových systémov? Máme už aj nejaké zaujímavé inštalácie na Slovensku?

Ako som už naznačil v predchádzajúcich odpovediach, z môjho pohľadu je to výhodné pre distribučné spoločnosti s cieľom zabezpečenia stability napätia, pre prevádzkovateľov elektrizačnej sústavy na primárnu a sekundárnu reguláciu, pre konečných spotrebiteľov ako záložný zdroj, riešenie dodávok jalovej elektrickej energie. Časom možno budeme svedkami aj toho, že tieto technológie budú podporené aj zo strany štátu nejakou formou dotácií. Na Slovensku máme niekoľko inštalácií už zrealizovaných – patrí k nim batériové úložisko s výkonom 432 kW v Humennom, ktoré spolu s fotovoltaickou elektrárnou so špičkovým výkonom 500 kW prevádzkujú Slovenské elektrárne, a. s.; rovnako výkonné batériové úložisko využíva v rámci miestnej distribučnej sústavy priemyselný park v Senci a spomeniem aj 120 kW batériové úložisko inštalované v spojitosti s fotovoltaickou elektrárnou v Dubnici nad Váhom. Východoslovenská distribučná, a. s., tiež plánuje inštalovať batériové úložisko v Bachledovej doline na zabezpečenie stabilnej frekvencie a výkonu, ktorý sezónne výrazne kolíše kvôli príchodu lyžiarov a turistov v zimnej sezóne. ZSE Energia, a. s., plánuje v rámci projektu Elsea uviesť do prevádzky zariadenie na skladovanie energie s kumulatívnym inštalovaným výkonom 384 MW. Úložná kapacita bude umožňovať čistú

ročnú výrobu elektriny 250 GWh. Úložisko bude tvoriť niekoľko menších jednotiek cca 32 – 64 MW. Vzhľadom na energetickú hustotu, efektívnosť nabíjania a vybíjania, životnosť a ekologickosť zariadení bude batériové úložisko založené na lítiovo-iónovej technológii. Na zvýšenie energetickej hustoty batérií projekt v menšom rozsahu predpokladá aj zavedenie lítiovo-sírovej technológie. Stále sme však na úrovni pilotných projektov, prísľubom väčšieho rozvoja v tejto oblasti by mohli byť aj prostriedky vyčlenené z plánu obnovy.

Nasadenie batériového úložiska vyžaduje zodpovednú projektovú aj realizačnú fázu. Ako vyzerá taký životný cyklus?

Na začiatku treba vykonať analýzu daného odberového miesta a na základe toho zvoliť vhodné batériové úložisko. Pri príliš veľkej kapacite sa zbytočne navyšujú kapitálové náklady alebo nie je vhodne zvolená kapacita batérie v kWh vs okamžitý výkon z batérie v kW. Treba si spočítať aj životnosť batérie, čo je zvyčajne závislé od frekvencie nabíjania/vybíjania, pričom ideálne sa javí realizovať tieto činnosti v rozsahu 20 až 80 kapacity batérie. Životnosť batérie sa z tohto pohľadu pohybuje na úrovni tisíc až päťtisíc cyklov nabitia/vybitia. Po tomto čase treba batériu repasovať, zregenerovať alebo celý modul vymeniť. Keďže batériové systémy ešte len začínajú dospievať, pohybujeme sa v mnohých prípadoch len v teoretických výpočtoch, nevychádzame z údajov z reálnej prevádzky. Samotná fyzická realizácia batériového úložiska potom vyžaduje vhodné umiestnenie, príp. pri väčších systémoch získanie príslušného povolenia na stavbu či pripojenie do distribučnej siete. Aj keď sa samotná batéria alebo úložisko zvyčajne dodáva s podporným softvérom (battery management system), je vhodné, aby boli tieto technológie dátovo pripojené aj do nadradeného softvérového nástroja na správu energetických zdrojov, tzv. energy management system. Ten dokáže optimalizovať a efektívne riadiť celý reťazec napr. od fotovoltiky cez batériu až po samotnú spotrebu.

Kam smerujú vývojové trendy a ako sa do týchto aktivít zapája Slovensko?

V duchu zabezpečenia uhlíkovej neutrality bude narastať počet inštalácií fotovoltických elektrární. S tým budú súvisieť aj inštalácie batériových úložísk, a to najčastejšie pred elektromerom, t. j. na strane distribučných a prenosových spoločností. V rámci plánu obnovy budú batériové systémy podporované mnohými krajinami EÚ. Na Slovensku máme schválený tzv. dôležitý projekt spoločného európskeho záujmu (IPCEI) s názvom European Battery Innovation, do ktorého sú zapojené štyri slovenské spoločnosti – Energo Aqua, ktorá je aktívna v oblasti batériových systémov druhého života, t. j. použitých batérií z elektromobilov, InoBat Auto a InoBat Energy vyrábajúce batériové články a batériové systémy novej kvality a realizujúce vývoj batériového centra Redox-flow a spoločnosť ZŤS-VaV, ktorá sa zameriava na skladovanie energie a recykláciu. Cieľom projektov je podpora výskumu a inovácií v súvislosti s hodnotovým reťazcom batérií, pričom rozpočet bol na päť rokov stanovený na 150 mil. eur. Prvé tri roky majú tieto spoločnosti na realizáciu výskumu a vývoja, nasledujúce dva roky sú určené na vytvorenie prototypu produktu, ktorý by sa mal uplatniť na trhu. Následne sa prechádza do masovej výroby, čo už do schémy podpory z EÚ nespadá. Jedným z výstupov by mala byť aj výstavba celkovo štyroch giga fabriek na Slovensku. A spomínam som nevyhnutné zmeny, ktoré bude potrebné urobiť na úrovni legislatívy z hľadiska zadefinovania batérií ako terminus technicus, čo by mohlo pomôcť zrýchliť batériový biznis na Slovensku.

Ďakujeme za rozhovor.

Autor: Anton Géger

Kto sú nebinárni ľudia, za akých sa označujú aj Demi Lovato? Je to výmysel modernej doby alebo ich skutočná identita? [↗](#)

📅 21. 10. 2021, 16:30, Zdroj: [refresher.sk](#) [↗](#) Vydavateľ: REFRESHER, Autor: Timea Krauszová, Sentiment: Ambivalentný, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Užívateľov za deň: 389.6 tis. GRP: 8,66 OTS: 0,09 AVE: 1234 Eur

Nebinárne osoby nechcú byť označované ako žena alebo muž. Ako im teda máme hovoriť? Záleží na tom vôbec?

Vyhlasenie Demi Lovato a reakcia slovenských médií naň vyvolali vlnu otázok. Lovato o sebe tvrdia, že sú nebinárni – už len táto veta ti možno dvihla obočie a čítaš ju už druhýkrát. Vidíš správne, je tam množné číslo. Ale prečo a čo vlastne znamená, že je niekto nebinárny?

Niektorí ľudia tvrdia, že je to len výmysel dnešnej doby, rozmar rozmazaných mladých, ktorí nevedia, čo už od dobroty robiť. Iní naznačujú, že ide o vážnu psychickú chorobu, a ak rešpektujeme požiadavky nebinárnych osôb, udržiavame ich chorých. My sme s pomocou odborníčov na rodovú identitu a sexuologičky zisťovali, ako to je naozaj.

Orientáciu si nevyberieš, identitu asi tiež nie

To, že je človek nebinárny, nie je úplne vecou voľby, myslí si Petra Filipová, ktorá vyučuje rodové štúdiá na **Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**. Hoci kto nemôže byť nebinárnou osobou, podobne ako sa hoci kto nestane mužom, ženou alebo transrodovou osobou.

Zdroj: Pexels/RODNAE Productions/na voľné použitie

Pre Refresher vysvetlila, že je to čisto o psychologickom prežívaní rodu toho človeka. „Niektorí ľudia sa narodia ako ženy – prisúdia im ženské pohlavie pri pôrode na základe biologických znakov – a vyrastú úplne v poriadku s tým, že sa cítia ako žena.“ U nebinárnych ľudí je to podľa jej slov tiež o tom, že im prisúdia pri narodení nejaké pohlavie, ale podobne ako pri transrodových ľuďoch pociťujú svoju identitu inak .

Čítaj tiež

Športovkyne sú často také podvyživené, že nemajú menštruáciu. Transvzpieračka na olympiáde v tomto nemá výhodu, vysvetľuje vedec
Športovkyne sú často také podvyživené, že nemajú menštruáciu. Transvzpieračka na olympiáde v tomto nemá výhodu, vysvetľuje vedec

Niektorí odborníci tvrdia, že sa s nebinárnosťou rodíme, iní sa prikláňajú k názoru, že je výsledkom výchovy a najmä spoločnosti. „Ani psychológovia a sociológovia nemajú konzistentný názor. Ja by som povedala, že je to spojenie oboch týchto možností,“ vraví Filipová. „Aj u mužov a žien, ktorí sú binárni, vstupuje spoločnosť a výchova do toho, ako prežívajú svoj rod. Preberáme správanie z nášho okolia na seba, vyrovnávame sa s tým, čo pre nás znamená byť mužom alebo ženou.“

Veľa navyše závisí od toho, k akým informáciám máš prístup. Kedysi ani gayovia a lesby nemali dostatok informácií, ale to neznamená, že svoju sexualitu prežívali inak (stále vnímali, že sú iní než väčšina, a vedeli, kto ich priťahuje). S týmto pohľadom súhlasí aj sexuologička Olga Jamborová, podľa ktorej má táto „psychodynamická“ teória svoje opodstatnenie.

Sexuálny vývoj podľa lekárky ovplyvňujú aj hormóny, osobnosť, ktorú máme danú geneticky, a naše okolie a výchova. Rovnaká osoba by sa možno v inom prostredí formovala inak, ale to, s akou rodovou identitou sa narodíme, sa prepísať, zmeniť alebo „vyliečiť“ nedá .

Zdroj: Pexels/Anna Shvets/na voľné použitie

Podľa Filipovej sú nebinárne osoby do istej miery závislé od vedomostí, aby vedeli pochopiť a vyjadriť svoje pravé ja. „Ak sa človek nedostane k týmto informáciám a nemá žiadnu podporu, môže byť veľmi ťažké svoju identitu nejako pomenovať. Ten človek to napriek tomu cíti, vie, že nezapadá do tradičných mužských alebo ženských rolí, ale nemá pre to pomenovanie. Nevie to vysvetliť iným a ani sám sebe.“

Čítaj tiež

Priviesť domov prvého frajera je ťažké. Ešte ťažšie, ak si chalan. Zisťovali sme, ako randia mladí queer Slováci
Priviesť domov prvého frajera je ťažké. Ešte ťažšie, ak si chalan. Zisťovali sme, ako randia mladí queer Slováci

Táto rodová identita je teda niečo iné než obyčajná otázka biológie. Výskumníčka v Ústave výskumu sociálnej komunikácie SAV Jana Fúsková, ktorá sa špecificky venuje aj ľudskej sexualite a rodovej identite, nám vysvetlila, že to nie je len to, čo vidíš na prvý pohľad. „Je to vnútorné, súvisí so spoločenskými očakávaniami, ktoré sa však časom menia. Nebinárne osoby jednoducho odmietajú delenie na ženský a mužský svet.“

Odmietajú ho preto, že sami doň nezapadajú. Nemusia mať pritom žiadny zásadný problém s tým, ak sa niekto stotožňuje s tým, že je žena alebo muž. Dokonca sa tieto kategórie ani nesnažia zmazať, len vytvárajú tú svoju.

Čítaj tiež

A žijú šťastne až dodnes? Naši čitatelia vysvetľujú, prečo sa rozhodli (ne)zosobášiť A žijú šťastne až dodnes? Naši čitatelia vysvetľujú, prečo sa rozhodli (ne)zosobášiť

Nebinárne osoby si ľudia často zamieňajú s intersexuálnymi osobami. Intersexuálni ľudia sa však takto narodia, v ich prípade to je vskutku otázka biológie. Ich chromozómy, hormóny a ďalšie rozlišovacie znaky (napríklad vonkajšie pohlavné znaky) sú nejednoznačné alebo zmiešané, takže majú aj ženskú, aj mužskú anatómiu.

Rodičia spolu s lekárom po narodení musia urobiť rozhodnutie, zvyčajne na základe hormonálnej analýzy, vysvetlila nám Fúsková. V prípade potreby dieťa podstúpi zákrok a rodičia potom potomka naďalej podľa tohto rozhodnutia vychovávajú. K takýmto poruchám detí dochádza veľmi zriedkavo. Neexistujú oficiálne štatistiky, podľa neoficiálnych tvoria asi 1,7 % slovenskej populácie, uvádzajú TVnoviny s odkazom na neziskovú organizáciu Transfúzia.

Nevieme, či rekonštrukčné operácie genitálií prebiehajú už po narodení, hoci v zahraničí to je praxou. Podľa Zary Kromkovej z Transfúzie však evidujeme prípady takýchto operácií v prípade starších detí (vo veku 6 rokov), povedala pre TVnoviny.

Výmysel znudených mladých ľudí?

Ľudia sa často pýtajú (a vnímame to aj v komentároch pod článkami), či nie je nebinárnosť len nejaký výmysel, novodobý rozmar detí, ktoré vyrástli s laptopom v ruke a nevedia, čo od dobroty. Podľa Filipovej nám história napovedá, že to nie je pravda.

Zdroj: Unsplash/Charisse Kenion/na voľné použitie

S rodovými identitami, ktoré sa nedajú kategorizovať ako muž a žena, sme sa podľa jej slov stretávali už v starovekom Egypte. „Už tam mali kategóriu, ktorá bola v hrubom preklade ako eunuch. Nezahrňala len ľudí, ktorých my chápeme ako eunuchov (muž, ktorý kastráciu prišiel o semenníky – pozn. red.) .“

Čítaj tiež

Boli sme v prvom gay klube na Slovensku: zabávajú sa tu známi politici, ale aj ženy, ktoré nechcú, aby ich muži obťažovali Boli sme v prvom gay klube na Slovensku: zabávajú sa tu známi politici, ale aj ženy, ktoré nechcú, aby ich muži obťažovali

Podľa vedkyne, ktorá vyučuje rodové štúdiá, máme podobné príklady aj v anglosaských civilizáciách, kde mali špecifické pomenovania pre ľudí, ktorí nezapadali do názvov muž a žena. „V Indii dodnes funguje kategória ľudí, ktorí sú nebinárni alebo trans. Nie je to výmysel 21. storočia, nájdeme ju v rôznych historických zdrojoch.“

S tým, že to nie je ani výmysel, ani choroba, sa stotožňuje aj psychiatrička a sexuologička Oľga Jamborová. Najčastejšie pracuje s transrodovými ľuďmi, s ktorými rieši ich tranzíciu. Pre Refresher povedala, že hoci to je v aktuálnom zozname sexuálnych porúch stále evidované ako porucha, nesúhlasí s týmto zaradením. Súčasná sexuológia pracuje na tom, aby to v najnovšej edícii zoznamu chorôb a porúch už ani nebolo.

Podľa Jamborovej to totiž nie je duševná choroba v pravom zmysle slova. „Sú rôzne teórie. Najbežnejšia je, že sa s tým ľudia narodia,“ vysvetlila nám. Rodová identita sa podľa jej slov formuje už pri plode vplyvom hormónov a prejaví sa po narodení, najneskôr v puberte. „Ale hovoríme aj o psychodynamickej teórii, kde ide o určitý typ experimentovania s vlastnou osobnosťou. Sú také osobnosti, ktoré v rámci poruchy majú problém zapadnúť do škatulky a odmietajú svoje zaradenie.“

Čítaj tiež

Príbehy žien, ktoré prišli o dieťa: Všade mi z billboardov odkazujú, že som zavraždila svoje dieťa Príbehy žien, ktoré prišli o dieťa: Všade mi z billboardov odkazujú, že som zavraždila svoje dieťa

Podľa lekárky sú to ojedinelé prípady a je potrebné vylúčiť to podrobnou lekárskou analýzou. Dá sa s tým potom terapeuticky pracovať tak, aby bol človek schopný žiť plnohodnotný život.

Bez ohľadu na to však lekárka hovorí, že túto identitu treba rešpektovať. Pre mnohé nebinárne osoby nemusí ani predstavovať taký problém, aby ho museli riešiť v psychologickej či sexuologickej poradni. Ale aj keď za ňou niekto s poruchou osobnosti príde, nesnaží sa ju násilu zaradiť do tradičných škatuliek. „V prvom rade to treba rešpektovať, netreba to zosmiešňovať alebo bagatelizovať.“

Tí, ktorí sa s tým trápia alebo sa v dôsledku toho cítia vylučovaní zo spoločnosti, by podľa nej mali vyhľadať odbornú pomoc. Ale nie na nejakú zastaranú liečbu podobnú konverzii homosexuálov. „Vždy musíme terapeuticky pracovať s človekom tak, aby sa s tým on sám stotožnil. Nemôžeme človeka prerábať, nedá sa to. Musíme ho len naučiť prijať samého seba. To, že má niekto inú identitu, neznamená, že je duševne chorý.“

Zdroj: Pexels/Kasuma/na voľné použitie

Extrémny liberalizmus

Keď ženy začali nosiť nohavice, tiež sa ľudia pýtali, či to už nie je príliš, pripomína nám históriu ženskej emancipácie Petra Filipová. Táto otázka sa opakovala aj pri možnosti voliť u žien alebo pri ľudských právach LGBT ľudí. „Historicky sa ukazuje, že odpoveďou na otázku je nie. Žiadna z týchto zmien neprinesla tragické následky či rozpad spoločnosti. Vo väčšej miere táto otázka súvisí s vlastným pohodlím,“ povedala pre Refresher.

Čítaj tiež

Manželia Vlasta s Michaelou nosia obaja dámske šaty. Dôležitá je pre nich sloboda a radosť zo života (Rozhovor) Manželia Vlasta s Michaelou nosia obaja dámske šaty. Dôležitá je pre nich sloboda a radosť zo života (Rozhovor)

Keď nám niekto naruší zaužívané spôsoby myslenia, vyžaduje to mentálnu prácu a nie každý človek je ochotný venovať sa jej. „Až toľko úsilia to nechce, akceptovať to, čo niekto hovorí o svojej identite a svojom prežívaní. Ak si niekto nevie predstaviť iné prežívanie svojej identity, je to úplne v poriadku, každý prežíva veci inak. Stačí byť tolerantný.“

S jej názorom sa stotožňuje aj Fúsková, ktorá nám povedala, že nevidí dôvod nerešpektovať niečiu vnútornú identitu. Je to podobné ako s preferenciou pri mene: ak chceš byť Jana a nie Janka, pre tvoje okolie nie je prakticky žiadnou námahou, aby ti tak hovorilo.

Ľudia, ktorí sú nebinárni, majú už aj tak zložitú komunikáciu s ostatnými ľuďmi. Musia vysvetľovať svoju identitu, stretávajú sa s nepochopením, až ohrozovaním zo strany tých, ktorí to nechcú akceptovať.

Spôsobuje to problémy v rodine podobné ľuďom z LGBT komunity. „Nie je to teda vec, ktorú si človek vyberie pre zábavu alebo pozornosť,“ upozorňuje Filipová. Pozornosť síce príde, ale často negatívna. „Žiaden človek by si zrejme dobrovoľne nevymýšľal niečo, čo mu prinesie negatívne zážitky.“

Čítaj tiež

Dobrovoľne hendikepovaní: túžia prísť o zdravú končatinu či ochrnúť. Pravdu často neodhalia ani vlastnej rodine Dobrovoľne hendikepovaní: túžia prísť o zdravú končatinu či ochrnúť. Pravdu často neodhalia ani vlastnej rodine

Kam nás pustí slovenčina?

Najtvrdším orieškom v slovenčine je jej závislosť od rodov, ktorá znemožňuje hovoriť o nebinárnych osobách a zároveň ich konštantne neurážať. Aj preto sa zdá využitie množného čísla vhodnejším riešením (hovoríme o nich, aj keď je to jeden človek). Nebinárne osoby sa dávajú osloviť ako „oni“ alebo „ono“. Príklad nájdeš aj v rozhovore z dielne českej redakcie Refresheru s ekoaktivistkou Alžbetou.

K tejto forme sa prikláňa aj Filipová. „Ak je to blízky človek, tak sa môžeme opýtať, ako preferujú byť označovaní. Nie je to homogénna skupina, nerozmýšľajú všetci rovnako: sú takí, ktorým nevaďí ani on, ani ona, ďalší preferujú plurál alebo majú inú preferenciu.“ Samozrejme, gramatika ťa tak ďaleko nepustí.

Hovoriť o jednej osobe v množnom čísle je stále nespisovné. Jediné, na čo sa môžeme spoľahnúť, je fakt, že jazyk je dynamický a po stáročia sa vždy menil a prispôboval spoločnosti. Nie je vytesaný do kameňa a je celkom možné, že aj v tomto ohľade sa časom zmení. Na názor sme sa opýtali aj odborníkov z Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra.

Čítaj tiež

Expert na Onlyfans Bad Bunny: Slovenky, ktoré sa na Instagrame fotia polonahé, sú, paradoxne, najhanblivejšie (Rozhovor) Expert na Onlyfans Bad Bunny: Slovenky, ktoré sa na Instagrame fotia polonahé, sú, paradoxne, najhanblivejšie (Rozhovor)

Podľa Judity Páleníkovej z jazykovej poradne JÚLŠ je táto otázka stále predmetom diskusie odborníkov. Jazykovedci musia zistiť aj reálne potreby nebinárnych osôb, ale aj postoje verejnosti k tejto otázke. Dôležité je aj to, ako sa to v praxi bude v slovenčine medzi ľuďmi využívať. „Objavujú sa aj niektoré návrhy na vyjadrovanie neutrálneho gramatického rodu v slovenskom jazyku (napr. Nevieš, čo robilo Alex predččerom? – Bola som za učiteľstvom a te sa ma zastalo), ktoré sú však zatiaľ len návrhmi,“ odpovedala nám Páleníková.

Ani len ľudia, ktorí sa zhodujú v presvedčení o spoločenskej potrebe „bezrodu“, sa nevedia dohodnúť na tom, ako by sa táto potreba mohla vyriešiť. Podľa Páleníkovej je prvou inštitúciou, ktorá k tomu musí zaujať stanovisko, ministerstvo vnútra. To má v agende aj matriky a vydávanie osobných dokumentov. „Otázka oficiálneho používania rodovo neutrálneho mena sa riešila najprv legislatívne na pôde Ministerstva vnútra SR,“ pripomína.

Upozorniť na chybu. Ak si našiel nedostatok v článku alebo máš pripomienky, daj nám vedieť.

Náhľadový obrázok: Pexels/cottonbro

Duševné zdravie LGBT+ Sexualita

Autor: Tímea Krauszová

Centrum vedecko-technických informácií udelilo Cenu za transfer technológií trom projektom [✉](#)

📅 21. 10. 2021, 19:57, Zdroj: webnoviny.sk [✉](#), Vydavateľ: iSITA s.r.o., Autor: SITA, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ

Užívateľov za deň: 82.4 tis. GRP: 1,83 OTS: 0,02 AVE: 949 Eur

Foto: ilustračné, Getty images

SITA Zdroj: SITA

Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR) ocenilo Cenou za transfer technológií na Slovensku 2021 nové možnosti v reprodukčnej medicíne, ochranu lesa bez chémie aj Košický klaster nového priemyslu (Cassovia New Industry Cluster – CNIC). Informovalo o tom Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR .

Inovácia patrila biomedicíne

Ocenenie bolo súčasťou medzinárodnej konferencie Cooperation innovation technology transfer 2021 (COINTT 2021).

Témou tohto ročníka konferencie venovanej téme transferu technológií bolo Pozdvihovanie povedomia o význame ochrany duševného vlastníctva, transfere technológií a zvyšovaní využívania inovácií v podnikaní.

Ako priblížilo ministerstvo školstva, kategória – Inovácia patrila biomedicíne. „Vďaka víťazovi – MikroRNA testu úspešnosti in vitro fertilizačného (IVF) procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces – môže byť aj u nás riešenie umelého oplodnenia posunuté o ďalší odborný krok vyššie,“ uviedlo.

Na inovácii spolupracovala **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** , Univerzita Komenského v Bratislave a Masarykova univerzita v Brne .

Inovátormi sú lesníci v Štiavnicí

V kategórii – Inovátor/Inovátorka získal cenu kolektív pôvodcov Nosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesa z Národného lesníckeho centra , Lesníckej ochrannárskej služby Banská Štiavnica.

„Pracujeme na výskume ochrany lesa proti škodlivému hmyzu alebo hubám, ktoré sa premnožujú v našich lesoch. Keďže je trend znižovať používanie pesticídov, tak sme sa zamerali na výskum biologických prípravkov a materiálov,“ uviedol jeden z autorov Andrej Kunc.

Podľa ministerstva má inovácia potenciál byť komerčne úspešnou a pomáhať k zdravším lesom nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Najväčší počin patrí klastro z Košíc

Víťazom kategórie – Počin v oblasti transferu technológií sa stal Košický klaster nového priemyslu, ktorého iniciátorom vrátane prípravy podkladov celého projektu je Technologický a inovačný park **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** (TIP **UPJŠ**).

„Vďaka podpornému tímu, ktorý pracuje pri vedcoch, sa podarilo vybudovať technologický inovačný park na našej univerzite, ktorý už teraz presahuje aj hranice našej univerzity. Je to dôkaz, že ideme ďalej a snažíme sa spájať kolektívy, ktoré majú do transferu technológií čo povedať,“ povedala za Renáta Bačárová, ktorá za TIP **UPJŠ** prevzala cenu.

Zdieľať

Autor: SITA

Červie diery a cestovanie v čase v časopise Kozmos [🔗](#)

📅 21. 10. 2021, 8:42, Zdroj: [sav.sk](#) [🔗](#), Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Užívateľov za deň: **6.7 tis.** GRP: **0,15** OTS: **0,00** AVE: **397** Eur

21. 10. 2021 | zhladené 78-krát

Výskum medzinárodného tímu teoretikov pod vedením Richarda Pinčáka, samostatného vedeckého pracovníka z Oddelenia teoretickej fyziky Ústavu experimentálnej fyziky SAV, ukázal, že využitím červej diery a priestoru v podobe Möbiovej pásky by cestovanie v čase bolo možné. Dokonca by to nenarušilo ani princíp kauzality. Táto téma je jednou z hlavných v najnovšom čísle známeho vedeckého dvojmesačníka KOZMOS (5/2021).

Mnohí si živote viackrát povzdychli: „Keby sa dal vrátiť čas – všetko by bolo iné a, samozrejme, lepšie.“ Ideálne, ak by sa dalo vrátiť do minulosti s dnešnými znalosťami a skúsenosťami. Bez poznania histórie by sme však pravdepodobne urobili tú istú chybu, pre ktorú sme chceli minulosť napraviť. A ktovie, možno sme sa už vrátili toľkokrát, že žijeme v najlepšej možnej prítomnosti. Čo ak by cestovanie v čase bolo naozaj možné? Využili by sme to?

Autori sa v článku Červie diery a cestovanie v čase pokúsili populárnu formou zhrnúť fyzikálne možnosti cestovania (nielen) v čase a priniesť nový pohľad na tento problém v prípade, ak sa vezme do úvahy existencia záporných dimenzií.

Text: Richard Pinčák, ÚEF SAV a Marek Bombara, PF **UPJŠ**

Foto: časopis Kozmos

Autor: CSC - VS SAV

Vyjadrenie: MŠVVaŠ SR: Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže

21. 10. 2021, 15:05, Zdroj: tasr.sk, Vydavateľ: Tlačová agentúra Slovenskej republiky, Autor: TASR, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ

Užívateľov za deň: 6,3 tis. GRP: 0,14 OTS: 0,00 AVE: 375 Eur

Vyjadrenie: MŠVVaŠ SR: Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže Cena za transfer technológií na Slovensku 2021 Bratislava 21. októbra (TASR) - Majú blízko k významnému kroku. Majú blízko k tomu, aby sa ich inovatívne myšlienky premenili na konkurencieschopný podnikateľský zámer. Cena za transfer technológií na Slovensku 2021 spoznala svojich víťazov z radov vedeckovýskumných inštitúcií. Nové možnosti má reprodukcióna medicína, ochrana lesa môže byť aj bez chémie a na východe Slovenska je klaster, ktorý „fandí“ novému priemyslu. Cenu za transfer technológií na Slovensku udeľuje Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR). Aj jej deviaty ročník je tradičným ocenením a motiváciou pre vedcov a výskumníkov, aby sa svojím potenciálom stále viac pripomínali komerčnému prostrediu. Z predchádzajúcich ročníkov vzišlo spolu 21 víťazov. Tento rok k nim pribudli ďalší traja. Cena za transfer technológií na Slovensku 2021 bola udelená v troch kategóriách. Kategória – Inovácia – patrila biomedicíne. Vďaka víťazovi - MikroRNA testu úspešnosti in vitro fertilizačného (IVF) procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces – môže byť aj u nás riešenie umelého oplodnenia posunuté o ďalší odborný krok vyššie. Inovácia vznikla na základe spolupráce **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Univerzity Komenského v Bratislave a Masarykovej univerzity v Brne. Ako uviedla Miroslava Rabajdová z vedeckého tímu **UPJŠ**: „Stále spoznávame, aké sú veľké intervaly a neprebádané oblasti umelej inteligencie, ktorá sa dá využiť v biomedicíne.“ Nomináciu do súťaže zaslal Technologický a inovačný park **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**. Pomyselné zelenou sa tento rok stala kategória – Inovátor/Inovátorka. Cenu získal kolektív pôvodcov Nosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesa Národného lesníckeho centra, Lesníckej ochrannárskej služby Banská Štiavnica. Podľa slov jedného z pôvodcov, Andreja Kuncu, je úžasné získať takéto ocenenie za svoju prácu. „Pracujeme na výskume ochrany lesa proti škodlivému hmyzu alebo hubám, ktoré sa premnožujú v našich lesoch. Keďže je trend znižovať používanie pesticídov, tak sme sa zamerali na výskum biologických prípravkov a materiálov.“ Pôvodcovia tejto inovácie v procese ochrany a komercializácie už niekoľko rokov spolupracujú s Centrom transferu technológií pri CVTI SR, ktoré aj zaslalo nomináciu do súťaže. Vďaka správne mu prístupu k veci v procese transferu technológií má táto inovácia veľký potenciál byť komerčne úspešnou a pomáhať k zdravším lesoch nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí. Košický klaster nového priemyslu (Cassovia New Industry Cluster – CNIC), ktorého iniciátorom vrátane prípravy podkladov celého projektu je Technologický a inovačný park **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** (TIP **UPJŠ**) sa stal víťazom kategórie – Počin v oblasti transferu technológií. Cenu za TIP **UPJŠ** prišla prevziať Renáta Bačárová, ktorá vyzdvihla pôvodcu myšlienky počinu – profesora Pavla Miškovského, riaditeľa TIP **UPJŠ**, ako aj dôležitosť tímovej práce, a toniela na tomto projekte. „Vďaka podpornému tímu, ktorý pracuje pri vedcoch sa podarilo vybudovať technologický inovačný park na našej univerzite, ktorý už teraz presahuje aj hranice našej univerzity. Je to dôkaz, že ideme ďalej a snažíme sa spájať kolektívy, ktoré majú do transferu technológií čo povedať.“ Ocenenie prebehlo tradične ako súčasť medzinárodného podujatia, konferencie COOPERATION INNOVATION TECHNOLOGY TRANSFER 2021 (COINTT 2021). Témou aktuálneho ročníka najväčšej konferencie na Slovensku venovanej téme transferu technológií, jednej z najvýznamnejších konferencií organizovaných CVTI SR, bolo „Pozdvihovanie povedomia o význame ochrany duševného vlastníctva, transfere technológií a zvyšovaní využívania inovácií v podnikaní.“ Viac informácií o podujatí COINTT nájdete na webovej stránke www.cointt.sk. Inovácia: MikroRNA test úspešnosti in vitro fertilizačného (IVF) procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Univerzita Komenského v Bratislave a Masarykova univerzita v Brne Pôvodcovia inovácie: prof. Ing. Mária Mareková, CSc., doc. RNDr. Miroslava Rabajdová, PhD., doc. MUDr. Silvia Toporcová, PhD., doc. RNDr. Katarína Šoltys, PhD. a prof. RNDr. Ondřej Slabý, Ph.D. Inovátor/Inovátorka: Kolektív pôvodcov nosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesa Národné lesnícke centrum, Lesnícka ochrannárska služba Banská Štiavnica Pôvodcovia inovácie: Ing. Andrej Kunca, PhD., Ing. Juraj Galko, PhD., Ing. Michal Lalík, Ph.D. Počin v oblasti transferu technológií: Košický klaster nového priemyslu (Cassovia New Industry Cluster – CNIC) Technologický a inovačný park (TIP) **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** (**UPJŠ**) Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku II – NITT SK II (Investícia do Vašej budúcnosti / Tento projekt je podporený z Európskeho fondu regionálneho rozvoja / www.opii.gov.sk) TASR o tom informovalo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Upozornenie: TASR zverejňuje vyhlásenia, stanoviská, oznámenia v pôvodnom znení, dodanom zadávateľom, bez redakčnej úpravy. V zmysle § 5, ods. 2 zákona č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve TASR nezodpovedá za obsah týchto informácií. Zverejňovanie vyhlásení, stanovísk a oznámení orgánov verejnej moci vykonáva TASR v zmysle § 3, ods. 5 zákona č. 385/2008 Z. z. o Tlačovej agentúre Slovenskej republiky ako službu vo verejnom záujme. zúb

Autor: TASR

Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže Cena za transfer technológií na Slovensku 2021

21. 10. 2021, 0:00, Zdroj: minedu.sk, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ

Užívateľov za deň: 6.2 tis. GRP: 0,14 OTS: 0,00 AVE: 431 Eur

Foto: CVTI SR

Dátum: 21.10.2021

Majú blízko k významnému kroku. Majú blízko k tomu, aby sa ich inovatívne myšlienky premenili na konkurencieschopný podnikateľský zámer. Cena za transfer technológií na Slovensku 2021 spoznala svojich víťazov z radov vedeckovýskumných inštitúcií. Nové možnosti má reprodukčná medicína, ochrana lesa môže byť aj bez chémie a na východe Slovenska je klaster, ktorý „fandí“ novému priemyslu.

logo COINTT

Cenu za transfer technológií na Slovensku udeľuje Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR). Aj jej deviaty ročník je tradičným ocenením a motiváciou pre vedcov a výskumníkov, aby sa svojím potenciálom stále viac pripomínali i komerčnému prostrediu. Z predchádzajúcich ročníkov vzišlo spolu 21 víťazov. Tento rok k nim pribudli ďalší traja.

Cena za transfer technológií na Slovensku 2021 bola udelená v troch kategóriách. Kategória – Inovácia – patrila biomedicíne. Vďaka víťazovi - MikroRNA testu úspešnosti in vitro fertilizačného (IVF) procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces – môže byť aj u nás riešenie umelého oplodnenia posunuté o ďalší odborný krok vyššie. Inovácia vznikla na základe spolupráce Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzity Komenského v Bratislave a Masarykovej univerzity v Brne. Ako uviedla Miroslava Rabajdová z vedeckého tímu UPJŠ: „Stále spoznávame, aké sú veľké intervaly a neprebádané oblasti umelej inteligencie, ktorá sa dá využiť v biomedicíne.“ Nomináciu do súťaže zaslal Technologický a inovačný park Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

Pomyselnou zelenou sa tento rok stala kategória – Inovátor/Inovátorka. Cenu získal kolektív pôvodcov Nosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesa z Národného lesníckeho centra, Lesníckej ochrannárskej služby Banská Štiavnica. Podľa slov jedného z pôvodcov, Andreja Kuncu, je úžasné získať takéto ocenenie za svoju prácu. „Pracujeme na výskume ochrany lesa proti škodlivému hmyzu alebo hubám, ktoré sa premnožujú v našich lesoch. Keďže je trend znižovať používanie pesticídov, tak sme sa zamerali na výskum biologických prípravkov a materiálov.“ Pôvodcovia tejto inovácie v procese ochrany a komercializácie už niekoľko rokov spolupracujú s Centrom transferu technológií pri CVTI SR, ktoré aj zaslalo nomináciu do súťaže. Vďaka správne pristupu k veci v procese transferu technológií má táto inovácia veľký potenciál byť komerčne úspešnou a pomáhať k zdravším lesoch nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Košický klaster nového priemyslu (Cassovia New Industry Cluster – CNIC), ktorého iniciátorom vrátane prípravy podkladov celého projektu je Technologický a inovačný park Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (TIP UPJŠ) sa stal víťazom kategórie – Počin v oblasti transferu technológií. Cenu za TIP UPJŠ prišla prevziať Renáta Bačárová, ktorá vyzdvihla pôvodcu myšlienky počinu – profesora Pavla Miškovského, riaditeľa TIP UPJŠ, ako aj dôležitosť tímovej práce, a to nielen na tomto projekte. „Vďaka podpornému tímu, ktorý pracuje pri vedcoch sa podarilo vybudovať technologický inovačný park na našej univerzite, ktorý už teraz presahuje aj hranice našej univerzity. Je to dôkaz, že ideme ďalej a snažíme sa spájať kolektívy, ktoré majú do transferu technológií čo povedať.“

Ocenenie prebehlo tradične ako súčasť medzinárodného podujatia, konferencie COOPERATION INNOVATION TECHNOLOGY TRANSFER 2021 (COINTT 2021). Témou aktuálneho ročníka najväčšej konferencie na Slovensku venovanej téme transferu technológií, jednej z najvýznamnejších konferencií organizovaných CVTI SR, bolo „Pozdvihovanie povedomia o význame ochrany duševného vlastníctva, transfere technológií a zvyšovaní využívania inovácií v podnikaní.“

Cena za transfer technológií 2021

Inovácia: MikroRNA test úspešnosti in vitro fertilizačného (IVF) procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Komenského v Bratislave a Masarykova univerzita v Brne

Pôvodcovia inovácie: prof. Ing. Mária Mareková, CSc., doc. RNDr. Miroslava Rabajdová, PhD., doc. MUDr. Silvia Toporcová, PhD., doc. RNDr. Katarína Šoltys, PhD. a prof. RNDr. Ondřej Slabý, Ph.D.

Inovátor/Inovátorka: Kolektív pôvodcov nosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesa

Národné lesnícke centrum, Lesnícka ochrannárska služba Banská Štiavnica

Pôvodcovia inovácie: Ing. Andrej Kunca, PhD., Ing. Juraj Galko, PhD., Ing. Michal Lalík, Ph.D.

Počin v oblasti transferu technológií: Košický klaster nového priemyslu (Cassovia New Industry Cluster – CNIC)

Technologický a inovačný park (TIP) Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (UPJŠ)

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku II – NITT SK II (Investícia do Vašej budúcnosti / Tento projekt je podporený z Európskeho fondu regionálneho rozvoja / www.opii.gov.sk)

Batériový biznis na Slovensku pomaly, ale isto oživa, Rozhovory, Rubriky [✉](#)

📅 19. 10. 2021, 9:53, Zdroj: atpjournal.sk [✉](#), Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Užívateľov za deň: 2.4 tis. GRP: 0,05 OTS: 0,00 AVE: 108 Eur

19. október 2021 | Autor: Administrator

Batériový biznis na Slovensku pomaly, ale isto oživa

Európska komisia sa v posledných rokoch sústreďuje na podporu projektov s najvyššou technologickou pridanou hodnotou. Nie je to inak ani v oblasti batériových článkov a úložísk. Cieľom je maximálne využiť potenciál existujúcich technológií pri lítiových batériách, ale so snahou znížiť alebo odstrániť cenné prvky ako kobalt či prírodný grafit a nahradiť ich syntetickými materiálmi. EÚ zároveň hovorí o „postlítiovej“ fáze batérií a hľadá riešenia pre pevné batérie s väčším využitím sodíka či pre nové technológie vanádivých batérií známe ako batérie Redox flow. S Ing. Mariánom Smikom, predsedom Slovenskej batériovej aliancie (SBaA), sme sa porozprávali o tom, ako sa darí tomuto biznisu na Slovensku a aký je potenciál využitia batériových systémov v priemyselnom prostredí.

Aké boli dôvody a ciele založenia SBaA?

Prvý impulz vznikol na medzinárodnej konferencii Globsec 2018, ktorá sa konala na Slovensku. Aj tu zazneli ťažiskové výzvy, ktoré ovplyvňujú dianie naprieč rôznymi sektormi a odvetvami priemyslu, ako napr. European Green Deal, zvyšovanie podielu výroby energie z obnoviteľných zdrojov či podielu elektromobilov na cestách a pod. A tu už bol len krok k téme batérií a batériových systémov, ktoré budú mať v budúcnosti veľký význam nielen pre elektromobilitu, ale napr. aj z hľadiska vybilancovania spotreby a dodávky elektrickej energie v rámci prenosovej sústavy. Následne sme začali hovoriť o tom, že by bolo dobré podchytiť túto oblasť ako celý hodnotový reťazec – od výskumu a vývoja až po výrobu, aplikácie, druhý život batérií a recykláciu.

Slovenská batériová aliancia vznikla v roku 2019 a je nezávislým záujmovým združením právnických osôb, pričom pôsobí ako priemyselný klaster. Ako jediný slovenský klaster sa angažuje v oblasti stratégie, legislatívy a komunikácie s cieľom vytvoriť komplexný batériový reťazec na Slovensku. V oblasti legislatívy máme čo doháňať v porovnaní s ostatnými členskými štátmi EÚ, nakoľko naša legislatíva zatiaľ nepozná pojem batéria. Zmena by mala nastať v krátkom čase, nakoľko na pôde Ministerstva hospodárstva SR sú už predložené v tomto smere návrhy na úpravu legislatívy, ktorá by mala odzrkadľovať odporúčania definované tzv. zimným energetickým balíčkom. Toto doplnenie bude v budúcnosti dôležitou podmienkou ďalšieho rozvoja batériového trhu na Slovensku.

Aliancia je určite priestor na spoluprácu rôznych subjektov. Podarilo sa ich efektívne prepojiť?

SBaA je aj výkonnou platformou na spoluprácu medzi verejným a súkromným sektorom, inovátormi, akademickou obcou a finančnými inštitúciami s cieľom podieľať sa na hodnotovom batériovom reťazci v Európe. Osobne som presvedčený, že práve v prostredí univerzít sa nachádzajú veľmi šikovní ľudia a nové myšlienky. Firmy, ktoré chcú obstáť v konkurencii a získať si nejaký náskok, by mali využiť tento potenciál. Snahou SBaA je prepojiť tieto subjekty a hľadať tak inovatívne riešenia v oblasti batérií a batériových systémov. Jednými z prvých, ktorí sa témou vývoja batériových systémov zaoberali, boli pracovníci na TU Košice či **UPJŠ** Košice, takže v akademickom sektore už nejaké skúsenosti boli. Nezabúdame ani na mladú generáciu, pre ktorú sme aktuálne pripravili projekt s názvom Batéria nápadov, ktorý uzatvárame na konci októbra. Je určený pre začínajúcich „študentov – podnikateľov“, ktorí už nosia v hlave nejaký dobrý nápad týkajúci sa batérií a batériových systémov.

Vieme, že často jedinou brzdou realizácie týchto nápadov sú financie, a preto chceme byť mladým inovátorom v tomto smere nápomocní.

Myslím si však, že viac ako poskytnutie finančných prostriedkov bude pre mladých ľudí prínosnejšia skúsenosť a možnosť spojiť sa s významnými subjektmi pracujúcimi v oblasti batériového biznisu.

Na začiatku vzniku SBaA sme si definovali tri oblasti, kde chceme byť aktívni – elektromobilita, batériové úložiská a čiastočne aj vodík. Máme pred sebou veľa práce a keďže som reprezentantom SBaA aj v rámci bruselskej Európskej aliancie batériových úložísk, môžem to objektívne porovnať. Zatiaľ čo v západnej Európe sa pohybuje inštalovaný výkon batériových úložných systémov rádovo v niekoľkých stovkách MWh, na Slovensku sme niekde na úrovni 1 MWh.

Pre mnohých sú baterky predmetom bežnej spotreby. Skúsme zadefinovať, čo sú to baterky, batériové systémy a úložiská z hľadiska základných technických charakteristík a typov na použitie v priemyselných/energetických aplikáciách.

V prvom rade treba povedať, že zoskupením niekoľkých batériových článkov, čo sú základné prvky, vznikajú batériové moduly. A spojením viacerých modulov zase dostávame batériový systém. Ten si možno napr. pre výkon 50 kW/kWh predstaviť ako skriňu, v ktorej je uložených päť modulov s výkonom 10 kWh. Batériový systém je teda modulárne zariadenie a možno ho škálovať podľa potreby aplikácie. Dôležitou súčasťou batériového systému je menič na zmenu striedavého prúdu na jednosmerný a naopak. Z hľadiska chemického zloženia batérií poznáme niekoľko typov, tým v súčasnosti najčastejšie používaným sú lítiovo-iónové batérie, pretože v porovnaní s tradičnými, olovenými batériami sa rýchlejšie nabíjajú, majú dlhšiu životnosť a vyššiu energetickú kapacitu.

Existujú však aj batérie využívajúce iné chemické prvky, napr. nikel-kadmium či nikel-metal-hybrid. Ďalšie rozdelenie batérií môže byť podľa toho, v akom prostredí sa používajú, čiže pre vnútorné alebo vonkajšie priestory. V prvom prípade je riešenie podstatne jednoduchšie, batériové moduly sa umiestnia do skrine a tá sa postaví do technickej miestnosti v objekte.

V druhom prípade ide o tzv. kontajnerové systémy, pričom dodávateľ takýchto riešení navrhne typy batériových článkov, počet modulov, meniče, príp. podľa potreby aj chladenie. Uvediem ešte jedno porovnanie. Cena batérie pre elektromobil sa v súčasnosti v prípade výrobcu auta pohybuje na úrovni 100 eur/kWh a menej.

Naopak batériový systém pre energetické aplikácie sa pohybuje na úrovni okolo 700 eur/kWh a keď si k tomu prirátame náklady spojené so stavebným povolením, pripojením do rozvodnej siete a pod., tak sa dostaneme možno až k sume 1 000 eur/kWh. Aj z toho vidno, že z funkčného a principiálneho hľadiska sú síce batérie pre automobily a iné oblasti použitia totožné, ale náklady na ich obstaranie sú diametrálne odlišné.

Kde vidíte miesto batérií a batériových systémov v rámci priemyslu, ktorý prechádza transformačnými zmenami, digitalizáciou či hľadaním nových obchodných modelov?

Batériové systémy sú umiestňované pred alebo za meracím miestom – elektromerom. Ak ide o systém pred meračom, ten je súčasťou distribučnej alebo prenosovej siete. V tomto prípade môže batériové úložisko slúžiť na zabezpečenie napätia pre celkovú stabilitu sústavy, čo je záujem distribučných spoločností. V rámci podporných služieb môže figurovať ako zdroj na zabezpečenie primárnej a sekundárnej regulácie v prenosovej sústave. V niektorých krajinách je to už tak, že batériové úložisko je z hľadiska funkcie v oblasti podporných služieb vnímané podobne ako napr. prečerpávacia vodná elektrárň alebo kogeneračná jednotka.

Majú batériové úložiská výkon dostatočný na to, aby pokryli požiadavky na zabezpečenie podporných služieb v rámci prenosovej sústavy?

To je dobrá otázka. V praxi nie je technické obmedzenie na to, koľko batériových modulov možno spolu prepojiť, a teda de facto nie je žiadne obmedzenie z hľadiska výkonu batériového úložiska. Pozrime sa na túto problematiku ešte z inej strany. Aké sú výhody a naopak obmedzenia batériových systémov? Výhodou je, že batériový systém dokáže takmer okamžite reagovať na zmenu parametrov v rozvodnej sieti. Jeho využitie je preto prioritné v rámci primárnej regulácie. Nevýhodou zase je, že ak by mal byť batériový systém s výkonom napr. 2 MW použitý v rámci sekundárnej regulácie, pri aktivovaní potrebného výkonu pre podporné služby by batériové úložisko „skončilo“ po pár hodinách prevádzky. Naopak kogeneračná jednotka alebo prečerpávacia elektrárň dokáže zabezpečiť potrebný výkon trvalejšie. Ako som povedal, technicky možno zrealizovať aj 10 MW batériové úložisko. No robiť to len preto, aby som bol schopný párkrát do roka na nejaký dlhší časový úsek zabezpečiť podpornú službu na úrovni 1 MW v rámci sekundárnej regulácie, to nie je ekonomické riešenie.

Využitiu batériových úložisk však nahráva sprísňujúca legislatíva v oblasti regulácie, ktorá požaduje čoraz rýchlejší nábeh dostupných zdrojov v rámci podporných služieb. V súčasnosti sa veľa hovorí o agregácii, flexibilita a agregovanej kapacite – viem si predstaviť, že batériové úložisko bude jedným zo štandardných prvkov agregácie.

Podme sa teraz pozrieť na využitie batériových systémov za meracím miestom.

V tomto prípade sa nachádzame u koncového spotrebiteľa, ktorý prevádzkuje miestnu distribučnú sústavu alebo je to klasický odberateľ. Prečo by mal nejaký odberateľ uvažovať o nasadení batériového úložiska? Dôvodom je možnosť zníženia rezervovanej kapacity, tzv. orezávanie špičiek. Predstavme si situáciu, keď sa odberateľ len párkrát za deň a aj to na pár sekúnd priblíži k dohodnutému maximálnemu odberu elektrickej energie zo siete. Aby nemal stres, že toto maximum prekročí, tak v momente, keď sa blíži k maximálnemu odberu, aktivuje sa batériový systém, ktorý utiahne tú krátkodobú maximálnu spotrebu a po znížení odberu sa opäť vypne. Odberateľ tak nemusí platiť za veľký rezervovaný výkon u distribučnej spoločnosti, ale investuje do svojho batériového úložiska. Samozrejme, že si treba vopred dobre prepočítať ekonomickú návratnosť takéhoto riešenia, ktorá zatiaľ stále nevychádza dobre, ale verím, že časom sa aj tento problém vyrieši.

Ďalšou možnosťou využitia batériového úložiska je záložný zdroj napájania, čo odberateľa odbreňuje od kúpy dieselgenerátora. No a do tretice, ak má nejaký odberateľ inštalovanú fotovoltickú elektrárň, môže sa stať, že pri odbere napr. v domácnosti bude mať cez deň prebytok nevyužitej elektrickej energie, ale naopak, viac ju bude potrebovať vo večerných hodinách. Pri aktuálne platnej legislatíve by ju síce mohol presmerovať naspäť do siete, ale bez toho, aby bol finančne odmenený. Naopak pri využití prebytočnej energie na nabitie batérie ju neskôr dokáže spotrebovať podľa potreby. Navyše takýto odberateľ ušetrí na poplatkoch, ktoré sú súčasťou faktúry od dodávateľa elektrickej energie, ako je napr. poplatok za distribúciu či TPS.

Samostatnou témou je riešenie dodávky jalovej elektrickej energie do siete. Mnohí odberatelia za to platia dosť vysoké penále a pritom o tom ani nevedia. Ak nie sú odborníci v oblasti dodávky a spotreby elektrickej energie, tak to proste berú ako fakt, že to tak musí byť. To možno riešiť práve inštaláciou batériového systému. Ak má odberateľ sústavu nabíjajúcich staníc pre elektromobily a chce zabezpečiť maximálny nabíjací výkon aj pri ich plnej obsadenosti, aj tu je priestor na využitie okamžitej zálohy dostupnej z batériového systému. Aj keď uvedené možnosti nie sú zatiaľ pre investora ekonomicky dostatočne atraktívne, faktom je, že cena batérií sa za posledné roky

desaťnásobne znížila a je predpoklad, že v dohľadnom čase pôjde cena za kWh ešte nižšie.

Kto by mal uvažovať o využití batériových systémov? Máme už aj nejaké zaujímavé inštalácie na Slovensku?

Ako som už naznačil v predchádzajúcich odpovediach, z môjho pohľadu je to výhodné pre distribučné spoločnosti s cieľom zabezpečenia stability napätia, pre prevádzkovateľov elektrizačnej sústavy na primárnu a sekundárnu reguláciu, pre konečných spotrebiteľov ako záložný zdroj, riešenie dodávok jalovej elektrickej energie. Časom možno budeme svedkami aj toho, že tieto technológie budú podporené aj zo strany štátu nejakou formou dotácií.

Na Slovensku máme niekoľko inštalácií už zrealizovaných – patrí k nim batériové úložisko s výkonom 432 kW v Humennom, ktoré spolu s fotovoltaickou elektrárnou so špičkovým výkonom 500 kW prevádzkujú Slovenské elektrárne, a. s.; rovnako výkonné batériové úložisko využíva v rámci miestnej distribučnej sústavy priemyselný park v Senci a spomeniem aj 120 kW batériové úložisko inštalované v spojitosti s fotovoltaickou elektrárnou v Dubnici nad Váhom. Východoslovenská distribučná, a. s., tiež plánuje inštalovať batériové úložisko v Bachledovej doline na zabezpečenie stabilnej frekvencie a výkonu, ktorý sezónne výrazne kolíše kvôli príchodu lyžiarov a turistov v zimnej sezóne.

ZSE Energia, a. s., plánuje v rámci projektu Elsea uviesť do prevádzky zariadenie na skladovanie energie s kumulatívnym inštalovaným výkonom 384 MW. Úložná kapacita bude umožňovať čistú ročnú výrobu elektriny 250 GWh. Úložisko bude tvoriť niekoľko menších jednotiek cca 32 – 64 MW. Vzhľadom na energetickú hustotu, efektívnosť nabíjania a vybíjania, životnosť a ekologickosť zariadení bude batériové úložisko založené na lítiovo-iónovej technológii. Na zvýšenie energetickej hustoty batérií projekt v menšom rozsahu predpokladá aj zavedenie lítiovo-sírovej technológie. Stále sme však na úrovni pilotných projektov, prísľubom väčšieho rozvoja v tejto oblasti by mohli byť aj prostriedky vyčlenené z plánu obnovy.

Nasadenie batériového úložiska vyžaduje zodpovednú projektovú aj realizačnú fázu. Ako vyzerá taký životný cyklus?

Na začiatku treba vykonať analýzu daného odberového miesta a na základe toho zvoliť vhodné batériové úložisko. Pri príliš veľkej kapacite sa zbytočne navyšujú kapitálové náklady alebo nie je vhodne zvolená kapacita batérie v kWh vs okamžitý výkon z batérie v kW. Treba si spočítať aj životnosť batérie, čo je zvyčajne závislé od frekvencie nabíjania/vybíjania, pričom ideálne sa javí realizovať tieto činnosti v rozsahu 20 až 80 kapacity batérie. Životnosť batérie sa z tohto pohľadu pohybuje na úrovni tisíc až päťtisíc cyklov nabitia/vybitia. Po tomto čase treba batériu repasovať, zregenerovať alebo celý modul vymeniť. Keďže batériové systémy ešte len začínajú dospievať, pohybujeme sa v mnohých prípadoch len v teoretických výpočtoch, nevychádzame z údajov z reálnej prevádzky. Samotná fyzická realizácia batériového úložiska potom vyžaduje vhodné umiestnenie, príp. pri väčších systémoch získanie príslušného povolenia na stavbu či pripojenie do distribučnej siete. Aj keď sa samotná batéria alebo úložisko zvyčajne dodáva s podporným softvérom (battery management system), je vhodné, aby boli tieto technológie dátovo pripojené aj do nadradeného softvérového nástroja na správu energetických zdrojov, tzv. energy management system. Ten dokáže optimalizovať a efektívne riadiť celý reťazec napr. od fotovoltaiky cez batériu až po samotnú spotrebu.

Kam smerujú vývojové trendy a ako sa do týchto aktivít zapája Slovensko?

V duchu zabezpečenia uhlíkovej neutrality bude narastať počet inštalácií fotovoltaických elektrární. S tým budú súvisieť aj inštalácie batériových úložísk, a to najčastejšie pred elektromerom, t. j. na strane distribučných a prenosových spoločností. V rámci plánu obnovy budú batériové systémy podporované mnohými krajinami EÚ. Na Slovensku máme schválený tzv. dôležitý projekt spoločného európskeho záujmu (IPCEI) s názvom European Battery Innovation, do ktorého sú zapojené štyri slovenské spoločnosti – Energo Aqua, ktorá je aktívna v oblasti batériových systémov druhého života, t. j. použitých batérií z elektromobilov, InoBat Auto a InoBat Energy vyrábajúce batériové články a batériové systémy novej kvality a realizujúce vývoj batériového centra Redox-flow a spoločnosť ZŤS-VaV, ktorá sa zameriava na skladovanie energie a recykláciu.

Cieľom projektov je podpora výskumu a inovácií v súvislosti s hodnotovým reťazcom batérií, pričom rozpočet bol na päť rokov stanovený na 150 mil. eur. Prvé tri roky majú tieto spoločnosti na realizáciu výskumu a vývoja, nasledujúce dva roky sú určené na vytvorenie prototypu produktu, ktorý by sa mal uplatniť na trhu. Následne sa prechádza do masovej výroby, čo už do schémy podpory z EÚ nespadá. Jedným z výstupov by mala byť aj výstavba celkovo štyroch giga fabriek na Slovensku. A spomínam som nevyhnutné zmeny, ktoré bude potrebné urobiť na úrovni legislatívy z hľadiska zadefinovania batérií ako terminus technicus, čo by mohlo pomôcť zrýchliť batériový biznis na Slovensku.

Ďakujeme za rozhovor.

Reklama

Autor: Administrator || | Autor: | Administrator

Opustila nás zakladateľka prešovskej estetiky a pedagogička prof. Jana Sošková

21. 10. 2021, 11:16, Zdroj: povecernik.sk, Sentiment: Ambivalentný, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ
Užívateľov za deň: 111 GRP: 0,00 OTS: 0,00 AVE: 50 Eur

Podľa

WhatsApp

Reklama

Prof. PhDr. Jana Sošková, CSc. (Prešov, 23. 11. 1950 – Prešov, 18. 10. 2021) nás nečakane opustila vo veku nedožitých 71 rokov. Jej život bol bytostne spätý s pôsobením na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity, kde pôsobila ako pedagogička, garantka odboru estetiky, prodekanka fakulty a riaditeľka Inštitútu estetiky a umeleckej kultúry.

Jej vedecké, publikačné i pedagogické aktivity však mali pevný bod: lásku k umeniu a vášnivú apologetiku estetiky – jej dôležitého miesta v tkanive humanitných vied. Poslucháči prednášok pani profesorky zaiste nezabudnú na jej charizmatičký prejav, nástojenie na kritickom čítaní textov a citlivé interpretácie umeleckých diel. Pre mladú generáciu estetikov zanechala dôležité dedičstvo v podobe nezlomnej snahy o odhaľovanie kvalít slovenského estetického myslenia, o jeho presun z „periférie“ do „centra“ nášho záujmu.

Myšlienkovou bázou profesorky bola kantovská estetika, no významne rozvinula aj diskurz vzťahu estetiky a filozofie, filozofické uchopovanie moderného a súčasného umenia, estetiku škaredého a preverovanie koncepcií „koncov umenia“. Je zakladateľkou edície *Studia Aesthetica* a Spoločnosti pre estetiku na Slovensku.

Svoj vedecký, pedagogický a ľudský odkaz zanechala stovkám absolventov, celej plejáde učiteľov, kultúrno-umeleckých osobností, praktizujúcich umelcov a vedcov – mladých estetikov a teoretikov umenia.

S úctou a láskou spomíname. Ďakujeme.

Inštitút estetiky a umeleckej kultúry

Profesijný životopis:

1969 – 1974: štúdium na Filozofickej fakulte v Prešove (**UPJŠ** v Košiciach), odbor filozofia – nemecký jazyk.

1975: Obhájenie rigorózneho práce Determinácia hodnotiaceho vzťahu ľudí ku skutočnosti

1984: Obhájenie kandidátskej dizertačnej práce Náboženstvo, ateizmus a umelecká kultúra (SAV, Bratislava)

1986: menovanie za docentku v odbore filozofia

2002: habilitačná prednáška Estetika Michala Greguša, odbor dejiny filozofie

2004: inauguračná prednáška Immanuel Kant a súčasná estetika, udelenie vedecko-pedagogickej hodnosti profesor.

Autor: - || Podľa || Podľa | Prešovský večerník | - || Prešovský večerník || Prešovský večerník

Deti odmala učíme, s akým pozorom užívať lieky, ale neučíme ich, ako užívať Instagram

21. 10. 2021, 10:00, Zdroj: invisiblemag.sk, Autor: Gabriela Krestíán Kuchárová, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Užívateľov za deň: 10 GRP: 0,00 OTS: 0,00 AVE: 28 Eur

21. okt 2021

Instagram

Sociálne siete, rovnako ako každá oblasť nášho života, má svoje výhody aj nevýhody. Aj lieky nám výrazne pomáhajú prekonať chorobu, ale keby sme sa nimi predávkovali, ublížili by sme si. Asi takto je to aj so sociálnymi sieťami. Deti odmala učíme, s akým pozorom užívať lieky, ale neučíme ich dostatočne, ako užívať Instagram. Myslí si blogerka Lapkinn, ktorú sleduje vyše 17 tisíc followerov. Aj preto si uvedomuje zodpovednosť za svoj obsah, nepromuje výživové doplnky, označuje platenú spoluprácu a svojim followerom ponúka čosi navyše. Čo? Prečítajte si v nasledujúcom rozhovore.

Archív Lapkinn: Záber z plavby po Stredomorí na veľkej výletnej lodi.

Vyššie 17,6 tisíc sledovateľov je na Slovensku pekné číslo. Existuje všeobecný recept, ako sa k tomuto úspechu dopracovať?

Začínala som pred deviatimi rokmi, keď to bolo jednoduchšie, pretože blogerov nebolo toľko veľa a mali sme dosť možností, čím zaujať publikum. Ja som zaujala zrejme svojím prístupom k móde. Obliekala som sa odlišne, ako je to zvykom a mnohí známi sa ma pýtali, kde som kúpila túto sukňu, ako mi napadla táto kombinácia, tak som o tom začala blogovať. Nech nemusím odpovedať každému zvlášť. Čiže blog bol odrazom môjho autentického života. A práve tá autenticita je podľa mňa dôležitá. Dnes je už náročnejšie zaujať svoju skupinu a prísť s niečím novým, keďže internet je zahltený profilmi a nápadi. Autenticita je však stále žiadaná, plus teraz mám pocit, že sa kladie dôraz na pridanú hodnotu, najmä informačnú. Čiže už nestačí uverejniť len fotografiu s módnym oblečením, dôležité je pridať informáciu, napr. porovnať súčasnú módu s módou v minulosti, slovenské trendy so zahraničím alebo ponúknuť návod, ako kombinovať dané kúsky. Často vyhľadávam informácie o móde a dozviem sa rôzne zaujímavosti, ktoré posúvam mojim followerom. Ale netvrdím, že každý to tak robí. Je mnoho svetovo úspešných influencerov, ktorých sledujú státisíce či milióny ľudí len kvôli fotografiám. No náročnejší divák hľadá viac. Moje publikum je určite náročnejšie, keby som pridala len fotografiu so strohým popisom, po čase by ich takýto druh príspevkov prestal baviť.

Ale myslím si, že univerzálny návod na to, čo zaručí úspech neexistuje. Každý sme svojský, ako influenceri, tak aj followeri. Každý sledujeme niečo iné a účinkujú na nás rôzne veci. A po druhé, všetko sa neuveriteľne rýchlo mení, čiže, čo môže platiť dnes, už nemusí zajtra.

Archív Lapkinn: Vďaka cestovaniu načerpáva novú energiu, ale aj inšpirácie.

Archív Lapkinn: Po Košiciach sa najradšej presúva na bicykli či kolobežke.

Ale videá platia určite...

Áno. Keď sa na to pozrieme cez systém algoritmov, tak videá idú do popredia. Reels (filmové pásy) sú veľmi vďačným spôsobom, ako sprostredkovať obsah s emóciou. Viem nimi viac povedať, preniesť atmosféru a obrázky, ktoré sa do fotografie nezmestia. Veľa ľudí sociálne siete len rýchlo skroluje, viac im vyhovuje dynamický obsah, čiže spomínané filmové pásy. Teraz sú už k dispozícii aj ich štatistiky, klienti môžu vidieť, aký majú dosah a podľa toho si na spoluprácu vybrať blogera.

Vyzdvihla si autenticitu na sociálnych sieťach. Môžeme vôbec hovoriť o nejakej autenticite, keď sa snažíme ohúriť a získať sledovateľov?

Určite nie každý je autentický a myslím si, že človek si všimne, či bloger alebo influencer je autentický alebo to len hrá. Dnes ale môžeme vidieť, že práve úprimnosť a prirodzenosť prináša sledovateľov. Niektorí chce vidieť len krásne obrázky z luxusných dovolení, iní chce zažiť spolupatričnosť, vidieť, že nie je sám, čo možno rieši problém s depresiou, lebo to rieši aj jeho obľúbený influencer a podobne. Dôležité je si tiež uvedomiť, že obsah influencera neodzrkadľuje sto percent jeho života. Väčšinou je to len časť (10 až 20%, u niekoho možno viac). Aj keď niektorí sledovatelia majú pocit, že toto je celý jeho život a že ho vďaka tomu dokonale poznajú, nie je to pravda. A je len na influencerovi, o čo sa so svojím publikom podelí. Či o radosti, trápenia, nevšednosti, alebo naopak všednosti, ktoré zažíva každý z nás, len každý po svojom. Je super, keď aj samotní influenceri pripomínajú svojmu publiku, že ich obsah nie je odrazom každodennej reality, že tiež majú problémy, zlé dni a podobne. Ale zároveň si myslím, že by týchto negatívnych informácií nemalo byť veľa, lebo sociálne siete nevznikli s týmto účelom. Majú nás pozitívne inšpirovať, posunúť ďalej a umožniť nám komunikáciu s ostatnými.

Povedala si, že je na influencerovi, o čo sa so svojím publikom podelí. Môže sa deliť o čokoľvek?

Nie. Máme tu etické aj legislatívne limity, čo si ale neuvedomujú niektorí influenceri ani followeri. Opatrne by sa malo narábať s alkoholom a cigaretami, najmä, ak sledovatelia nie sú plnoletí. Ak mám správne informácie, nemali by sa propagovať výživové doplnky a zaujímavá je tiež situácia s označovaním platenej spolupráce. Influencer by mal označiť príspevok, že je to platená spolupráca, aby si to jeho divák

uviedomil, ale nie všetci to robia. Na Instagrame dokonca vznikol anonymný profil Bad Influence, ktorý uverejňoval konkrétne príklady platenej spolupráce, ktorá nebola označená. Boli to často známe osobnosti Slovenska a vzbudilo to poriadny rozruch. Dnes, neviem prečo, tento profil už neexistuje, čo je škoda.

Keď sa bavíme o zodpovednosti, na sociálne siete nepatria aj riskantné situácie – točenie sa pri šoférovaní, fotenie na nebezpečnom mieste, len aby sme mali pekný obrázok – takto dávame veľmi nebezpečný návod našim sledovateľom. Aj pandémia ukázala, ako môžu influenceri ovplyvňovať ľudí a častokrát nesprávne, za čo sa niektorí aj neskôr ospravedlnili. Asi každý by si mal byť vedomý toho, akú má v rukách moc a podľa toho so svojím profilom narábať. Mal by si overovať informácie, ktoré zdieľa, rovnako, ako by si to mali overiť jeho sledovatelia. Ale nám na Slovensku chýba kritické myslenie a to je niečo, čomu by sa malo viac venovať v učebných osnovách. Dnes môžeme vidieť, že ľuďom stačí vidieť titulok a už zdieľajú celý článok, bez toho, aby si ho prečítali. Alebo akou rýchlosťou sa šíria hoaxy. Ak by sme mali v sebe zakorenené kritické myslenie a zaužívané dôsledné overovanie informácií, nedovolili by sme influencerom zdieľať nepravdivé obsahy. Pretože keď po niečom nie je dopyt, nebude to nikto uverejňovať. Dopyt po hoaxoch a výmysloch je aktuálne dosť veľký.

„Keď sme prvýkrát prišli do jednej košickej reštaurácie, tak majiteľka utekala za spolumajiteľom a zároveň kuchárom, aby nám pripravil špeciálnu porciu a dal si záležať. On jej odpovedal, že Lapkinn dostane rovnakú porciu a kvalitu ako každý iný zákazník. Tento prístup sa mi veľmi páči. Snažíme sa každému klientovi vysvetliť, aby nám ponúkol presne to, čo ostatným zákazníkom. Ono to môže ublížiť nielen nám, že potom vyzeráme, akoby sme klamali, ale aj klientovi, pretože ľudia sa určite začnú ozývať a spôsobí mu to veľkú negatívnu reklamu.“

Instagram, rovnako ako každá oblasť nášho života, má svoje výhody aj nevýhody. Aj lieky nám výrazne pomáhajú prekonať chorobu, ale keby sme sa nimi predávkovali, ublížili by sme si. Asi takto je to aj so sociálnymi sieťami. Deti od mala učíme, s akým pozorom užívajú lieky, neučíme ich, ako užívať Instagram.

Práve preto, že nie všetci influenceri sa riadia etickými či legislatívnymi pravidlami, nemali by existovať zákony na silnejšiu reguláciu a úrady, ktoré by porušovanie kontrolovali?

Mali, ale kto to spraví tak, aby regulácia bola v súlade s demokratickými princípmi? Podobné je to s volebným právom. Na jednej strane je super, že všetci máme toto právo, na druhej strane sa stretávame s otázkou, či by do toho nemal vstupovať nejaký cenzus, napríklad vzdelanostný. Je to určite na dlhú celospoločenskú diskusiu. Príkladom nešťastnej regulácie je, ako Instagram vymazáva fotografie, kde dieťaťu vidieť bradavku, ale akt ženy je v poriadku. Rovnako je to aj s nahlasovaním a rušením profilov – niektoré, ktoré opakovane porušujú pravidlá Instagramu, nie sú zmazané, iné, ktoré sa nedopustili porušenia, boli zmazané okamžite.

Bavíme sa o nástrahách sociálnych sietí, ale v skutočnosti tam nájdeme tiež množstvo pozitívity. Aké sú podľa teba najväčšie výhody?

Vďaka sociálnym sieťam sa koná množstvo zbierok na pomoc ľuďom v núdzi, chorým deťom, zvieratám, dobrým projektom, čo je krásna vec. Na druhej strane je smutné, že sociálne siete nahrádzajú to, čo by mal zabezpečiť štát. Ja tu denne nachádzam inšpirácie na rôzne prístupy na výchovu detí, recepty. Profily lekárov, novinárov, vedcov mi otvárajú obzory. Zoznamujem sa s inými názormi, čo je úplne v poriadku. Práve sociálne siete ma naučili rešpektovať odlišný názor, hoci s ním vôbec nesúhlasím. Snažím sa skôr zamýšľať nad tým, prečo daný človek tento názor má, čo ho k tomu vedie. Dostávam tu spätnú väzbu, čo je tiež výborná záležitosť, keď si odmyslíš všetkých hejterov. Instagram celkovo inšpiruje ľudí k zmene životného štýlu, motivuje ich na šport a podobne.

Okrem lifestylevej blogerky pracuješ aj ako hovorkyňa **UPJŠ** (aktuálne na materskej), politologička, moderátorka. Ktoré povolanie je najnáročnejšie?

Mama.

Prečo?

Mama musí zvládnuť takmer všetky profesie naraz. Je opatrovatelka, animátorka, manažérka, krízová manažérka, psychologička, učiteľka, kuchárka, šoférka, upratovačka, asistentka nakupovania, mastičkárika...

Tvoja Lilien sa tiež objavuje na profile Lapkinn. Ako ste sa popasovali s témou dieťa na sociálnych sieťach?

Lily sa narodila do nášho sveta, je jeho súčasťou a toto je náš svet. Mama už vždy bude mamou, aj keď bude blogovať, variť, moderovať politickú diskusiu. Ja chcem, aby Lily bola súčasťou celého môjho života. Moja maminka líčila modelky na rôznych podujatiach a často ma musela brávať so sebou, čiže som bola súčasťou aj jej práce, čo bolo pre ňu pravdaže náročné. No zároveň sa s Dominikom snažíme, aby toho nebolo veľa, aby to boli fotky, za ktoré sa v budúcnosti nebude hanbiť. Ak je náhodou súčasťou platenej spolupráce, tak peniaze jej posielame na zriadený účet, ktoré v budúcnosti bude môcť použiť.

Archív Lapkinn: MAMA – štyri písmená obsahujúce v sebe všetky profesie naraz.

Archív Lapkinn: S Lilien nadobudlo spoznávanie nových miest ďalší rozmer – je dynamickejšie, veselšie a ešte viac si užívajú prítomný okamih.

Pre tvoju mamu to bolo náročné, ako ty zvládaš všetky tieto pozície s dieťaťom?

Je to náročné, najmä ak si perfekcionista, čo ja určite som. A blogger, rovnako ako mama, v sebe tiež zahŕňa niekoľko povolaní – autor, editor, manažér, PR manažér, niekedy fotograf, kameraman, hovorca, obchodný zástupca, keďže si musí dohodnúť a nastaviť podmienky spolupráce, čo nie je jednoduché. Čiže ak spojíme tieto dve povolania, riadne sme si naložili. Dôležité je si správne načasovať veci, pracovať po večeroch a cez denný spánok dieťaťa. Alebo zapájať do aktivít aj dieťa rôznymi animátorskými taktikami, čo je ale tiež veľmi náročné. Mám šťastie, že mi veľmi pomáha Dominik a starí rodičia Lily. No vo všeobecnosti to majú mamy na Slovensku veľmi ťažké. Nie je jednoduché celý deň behať za dieťaťom a keď konečne zaspí, ísť pracovať. Ženy by sa rady vrátili do práce aj skôr, keby mohli mať deti nablízku, keby pri firmách existovali jasle alebo škôlky. Keby mali možnosť v práci nadojčiť svoje dieťa a nemuseli by stáť pred rozhodnutím práca alebo dojčenie. Ženy sú zároveň matkami. Vždy nimi budú. Nemôžu to rozdeliť, teraz som manažérka a až potom budem mama. A to by mala spoločnosť rešpektovať. Pretože keď budú spokojné matky, budú spokojné deti, manželia a vlastne celá spoločnosť.

Ďakujem za rozhovor!

Linda Babušik Adamčíková sa narodila v Žiline a už desať rokov žije v Košiciach, ktoré považuje za pokojné, zelené mesto s množstvom možností a s nádhernými lokáciami na fotenie. Jediné, čo jej chýba, je keby sa Bratislava a Košice opäť prepojili letecky a konečne aj jednotnou diaľnicou.

Zdieľaj nás na sociálnych sieťach:

Autor: Gabriela Krestian Kuchárová

Fakulty a ústavy UPJŠ

Červie diery a cestovanie v čase v časopise Kozmos

📅 21. 10. 2021, 8:42, Zdroj: sav.sk , Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Fakulty a ústavy UPJŠ**, Kľúčové slová: **PF UPJŠ**

Užívateľov za deň: **6.7 tis.** GRP: **0,15** OTS: **0,00** AVE: **397** Eur

Červie diery **a** cestovanie v čase v časopise Kozmos

21. 10. 2021 | zhladané 78-krát

Výskum medzinárodného tímu teoretikov pod vedením Richarda Pinčáka, samostatného vedeckého pracovníka z Oddelenia teoretickej fyziky Ústavu experimentálnej fyziky SAV, ukázal, že využitím červej diery **a** priestoru v podobe Möbiovej pásky by cestovanie v čase bolo možné. Dokonca by to nenarušilo ani princíp kauzality. Táto téma je jednou z hlavných v najnovšom čísle známeho vedeckého dvojmesačníka KOZMOS (5/2021).

Mnohí si živote viackrát povzdychli: „Keby sa dal vrátiť čas – všetko by bolo iné **a**, samozrejme, lepšie.“ Ideálne, ak by sa dalo vrátiť do minulosti s dnešnými znalosťami **a** skúsenosťami. Bez poznania histórie by sme však pravdepodobne urobili tú istú chybu, **pre** ktorú sme chceli minulosť napraviť. **A** ktovie, možno sme sa už vrátili toľkokrát, že žijeme v najlepšej možnej prítomnosti. Čo ak by cestovanie v čase bolo naozaj možné? Využili by sme to?

Autori sa v článku Červie diery **a** cestovanie v čase pokúsili populárnou formou zhrnúť fyzikálne možnosti cestovania (nielen) v čase **a** priniesť nový pohľad na tento problém v prípade, ak sa vezme do úvahy existencia záporných dimenzií.

Text: Richard Pinčák, ÚEF SAV **a** Marek Bombara, **PF UPJŠ**

Foto: časopis Kozmos

Autor: CSC - VS SAV

Univerzitné pracoviská

Vyjadrenie: MŠVVaŠ SR: Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže

21. 10. 2021, 15:05, Zdroj: **TASR**, Vydavateľ: **Tlačová agentúra Slovenskej republiky**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzitné pracoviská**, Kľúčové slová: **TIP UPJŠ, Cassovia New Industry Cluster, CNIC**

Vyjadrenie: MŠVVaŠ SR: Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže Cena za transfer technológií na Slovensku 2021

Bratislava 21. októbra (TASR) - Majú blízko k významnému kroku. Majú blízko k tomu, aby sa ich inovatívne myšlienky premenili na konkurencieschopný podnikateľský zámer. Cena za transfer technológií na Slovensku 2021 spoznala svojich víťazov z radov vedeckovýskumných inštitúcií. Nové možnosti má reprodukčná medicína, ochrana lesa môže byť aj bez chémie a na východe Slovenska je klaster, ktorý „fandí“ novému priemyslu.

Cenu za transfer technológií na Slovensku udeľuje Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR). Aj jej deviaty ročník je tradičným ocenením a motiváciou pre vedcov a výskumníkov, aby sa svojím potenciálom stále viac pripomínali komerčnému prostrediu. Z predchádzajúcich ročníkov vzišlo spolu 21 víťazov. Tento rok k nim pribudli ďalší traja.

Cena za transfer technológií na Slovensku 2021 bola udelená v troch kategóriách. Kategória – Inovácia – patrila biomedicíne. Vďaka víťazovi - MikroRNA testu úspešnosti in vitro fertilizačného (IVF) procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces – môže byť aj u nás riešenie umelého oplodnenia posunuté o ďalší odborný krok vyššie.

Inovácia vznikla na základe spolupráce Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzity Komenského v Bratislave a Masarykovej univerzity v Brne. Ako uviedla Miroslava Rabajdová z vedeckého tímu UPJŠ: „Stále spoznávame, aké sú veľké intervaly a neprebádané oblasti umelej inteligencie, ktorá sa dá využiť v biomedicíne.“ Nomináciu do súťaže zaslal Technologický a inovačný park Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

Pomyselne zelenou sa tento rok stala kategória –Inovátor/Inovátorka. Cenu získal kolektív pôvodcovNosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesaz Národného lesníckeho centra, Lesníckej ochrannárskej služby Banská Štiavnica. Podľa slov jedného z pôvodcov,Andreja Kuncu, je úžasné získať takéto ocenenie za svoju prácu. „Pracujeme na výskume ochrany lesa proti škodlivému hmyzu alebo hubám, ktoré sa premnožujú v našich lesoch. Keďže je trend znižovať používanie pesticídov,tak sme sa zamerali na výskum biologických prípravkov a materiálov.“ Pôvodcovia tejto inovácie v procese ochrany a komercializácie už niekoľko rokov spolupracujú s Centrom transferu technológií pri CVTI SR, ktoré aj zaslalo nomináciu do súťaže. Vďaka správne pristupu k veci v procese transferu technológií má táto inovácia veľký potenciál byť komerčne úspešnou a pomáhať k zdravším lesoch nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Košický klaster nového priemyslu (**Cassovia New Industry Cluster – CNIC**), ktorého iniciátorom vrátane prípravy podkladov celého projektu je Technologický a inovačný park Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (**TIP UPJŠ**)sa stal víťazom kategórie – Počín v oblasti transferu technológií.

Cenu za **TIP UPJŠ** prišla prevziať Renáta Bačárová,ktorá vyzdvihlapôvodcu myšlienky počinu – profesora Pavla Miškovského, riaditeľa **TIP UPJŠ**, ako aj dôležitosť tímovejpráce, a tonielen na tomto projekte. „Vďaka podpornému tímu, ktorý pracuje pri vedcoch sa podarilo vybudovať technologický inovačný park na našej univerzite, ktorý už teraz presahuje aj hranice našej univerzity. Je to dôkaz, že ideme ďalej a snažíme sa spájať kolektívy, ktoré majú do transferu technológií čo povedať.“

Ocenenie prebehlo tradične ako súčasť medzinárodného podujatia, konferencieCOOPERATION INNOVATION TECHNOLOGY TRANSFER 2021 (COINTT 2021). Témou aktuálneho ročníka najväčšej konferencie na Slovensku venovanej téme transferu technológií, jednej z najvýznamnejších konferencií organizovanýchCVTI SR, bolo „Pozdvihovanie povedomia o význame ochrany duševného vlastníctva, transfere technológií a zvyšovaní využívania inovácií v podnikaní.“

Viac informácií o podujatí COINTT nájdete na webovej stránkewww.cointt.sk.

Inovácia:

MikroRNA test úspešnosti in vitro fertilizačného(IVF)procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Komenského v Bratislave a Masarykova univerzita v Brne

Pôvodcovia inovácie: prof. Ing. Mária Mareková, CSc., doc.

RNDr. Miroslava Rabajdová, PhD., doc. MUDr. Silvia Toporcová, PhD., doc. RNDr. Katarína Šoltys, PhD. a prof. RNDr. Ondřej Slabý, Ph.D.

Inovátor/Inovátorka:

Kolektív pôvodcov nosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesa

Národné lesnícke centrum, Lesnícka ochrannárska služba Banská Štiavnica

Pôvodcovia inovácie: Ing. Andrej Kunca, PhD., Ing. Juraj Galko, PhD., Ing. Michal Lalík, Ph.D.

Počín v oblasti transferu technológií:

Košický klaster nového priemyslu (**Cassovia New Industry Cluster – CNIC**)

Technologický a inovačný park (TIP) Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (UPJŠ)

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku II – NITT SK II (Investícia do Vašej budúcnosti / Tento projekt je podporený z Európskeho fondu regionálneho rozvoja / www.opii.gov.sk)

TASR o tom informovalo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Upozornenie: TASR zverejňuje vyhlásenia, stanoviská, oznámenia v pôvodnom znení, dodanom zadávateľom, bez redakčnej úpravy. V zmysle § 5, ods. 2 zákona č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve TASR nezodpovedá za obsah týchto informácií. Zverejňovanie vyhlásení, stanovísk a oznámení orgánov verejnej moci vykonáva TASR v zmysle § 3, ods. 5 zákona č. 385/2008 Z. z. o Tlačovej agentúre Slovenskej republiky ako službu vo verejnom záujme.

zub

Autor: ZUB

Víťazi Ceny za transfer technológií na Slovensku sú známi [↗](#)

📅 21. 10. 2021, 19:33, Zdroj: hlavnespravy.sk [↗](#), Autor: Imrich Stolár, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzitné pracoviská, Kľúčové slová: TIP UPJŠ, Cassovia New Industry Cluster, CNIC

Užívateľov za deň: 98.4 tis. GRP: 2,19 OTS: 0,02 AVE: 1124 Eur

Bratislava 21. októbra 2021 (SITA/HSP/Foto:TASR-Jaroslav Novák)

Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR) ocenilo Cenou za transfer technológií na Slovensku 2021 nové možnosti v reprodukčnej medicíne, ochranu lesa bez chémie aj Košický klaster nového priemyslu (**Cassovia New Industry Cluster – CNIC**). Informovalo o tom Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Na snímke logo na budove, v ktorej sídli Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR) na Lamačskej ceste v Bratislave

Ocenenie bolo súčasťou medzinárodnej konferencie Cooperation innovation technology transfer 2021 (COINTT 2021). Témou tohto ročníka konferencie venovanej téme transferu technológií bolo Pozdvihovanie povedomia o význame ochrany duševného vlastníctva, transfere technológií a zvyšovaní využívania inovácií v podnikaní.

Ako priblížilo ministerstvo školstva, kategória – Inovácia patrila biomedicíne. „ Vďaka víťazovi – MikroRNA testu úspešnosti in vitro fertilizačného (IVF) procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces – môže byť aj u nás riešenie umelého oplodnenia posunuté o ďalší odborný krok vyššie ,“ uviedlo. Na inovácii spolupracovala Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Komenského v Bratislave a Masarykova univerzita v Brne.

V kategórii – Inovátor/Inovátorka získal cenu kolektív pôvodcov Nosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesa z Národného lesníckeho centra, Lesníckej ochrannárskej služby Banská Štiavnica. „ Pracujeme na výskume ochrany lesa proti škodlivému hmyzu alebo hubám, ktoré sa premnožujú v našich lesoch. Keďže je trend znižovať používanie pesticídov, tak sme sa zamerali na výskum biologických prípravkov a materiálov ,“ uviedol jeden z autorov Andrej Kunc. Podľa ministerstva má inovácia potenciál byť komerčne úspešnou a pomáhať k zdravším lesom nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Víťazom kategórie – Počin v oblasti transferu technológií sa stal Košický klaster nového priemyslu, ktorého iniciátorom vrátane prípravy podkladov celého projektu je Technologický a inovačný park Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (**TIP UPJŠ**).

„ Vďaka podpornému tímu, ktorý pracuje pri vedcoch, sa podarilo vybudovať technologický inovačný park na našej univerzite, ktorý už teraz presahuje aj hranice našej univerzity. Je to dôkaz, že ideme ďalej a snažíme sa spájať kolektívy, ktoré majú do transferu technológií čo povedať ,“ povedala za Renáta Bačárová, ktorá za **TIP UPJŠ** prevzala cenu.

Pošlite nám tip

Autor: Imrich Stolár

Centrum vedecko-technických informácií udelilo Cenu za transfer technológií trom projektom [✉](#)

📅 21. 10. 2021, 19:57, Zdroj: webnoviny.sk [✉](#), Vydavateľ: iSITA s.r.o., Autor: SITA, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzitné pracoviská, Kľúčové slová: TIP UPJŠ, Cassovia New Industry Cluster, CNIC

Užívateľov za deň: 82.4 tis. GRP: 1,83 OTS: 0,02 AVE: 949 Eur

Foto: ilustračné, Getty images

SITA Zdroj: SITA

Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR) ocenilo Cenou za transfer technológií na Slovensku 2021 nové možnosti v reprodukčnej medicíne, ochranu lesa bez chémie aj Košický klaster nového priemyslu (**Cassovia New Industry Cluster – CNIC**). Informovalo o tom Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR .

Inovácia patrila biomedicíne

Ocenenie bolo súčasťou medzinárodnej konferencie Cooperation innovation technology transfer 2021 (COINTT 2021).

Témou tohto ročníka konferencie venovanej téme transferu technológií bolo Pozdvihovanie povedomia o význame ochrany duševného vlastníctva, transfere technológií a zvyšovaní využívania inovácií v podnikaní.

Ako priblížilo ministerstvo školstva, kategória – Inovácia patrila biomedicíne. „Vďaka víťazovi – MikroRNA testu úspešnosti in vitro fertilizačného (IVF) procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces – môže byť aj u nás riešenie umelého oplodnenia posunuté o ďalší odborný krok vyššie,“ uviedlo.

Na inovácii spolupracovala Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach , Univerzita Komenského v Bratislave a Masarykova univerzita v Brne .

Inovátormi sú lesníci v Štiavnicí

V kategórii – Inovátor/Inovátorka získal cenu kolektív pôvodcov Nosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesa z Národného lesníckeho centra , Lesníckej ochrannárskej služby Banská Štiavnica.

„Pracujeme na výskume ochrany lesa proti škodlivému hmyzu alebo hubám, ktoré sa premnožujú v našich lesoch. Keďže je trend znižovať používanie pesticídov, tak sme sa zamerali na výskum biologických prípravkov a materiálov,“ uviedol jeden z autorov Andrej Kunc.

Podľa ministerstva má inovácia potenciál byť komerčne úspešnou a pomáhať k zdravším lesom nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Najväčší počin patrí klastru z Košíc

Víťazom kategórie – Počin v oblasti transferu technológií sa stal Košický klaster nového priemyslu, ktorého iniciátorom vrátane prípravy podkladov celého projektu je Technologický a inovačný park Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (**TIP UPJŠ**).

„Vďaka podpornému tímu, ktorý pracuje pri vedcoch, sa podarilo vybudovať technologický inovačný park na našej univerzite, ktorý už teraz presahuje aj hranice našej univerzity. Je to dôkaz, že ideme ďalej a snažíme sa spájať kolektívy, ktoré majú do transferu technológií čo povedať,“ povedala za Renáta Bačárová, ktorá za **TIP UPJŠ** prevzala cenu.

Zdieľať

Autor: SITA

Vyjadrenie: MŠVVaŠ SR: Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže

21. 10. 2021, 15:05, Zdroj: tasr.sk, Vydavateľ: Tlačová agentúra Slovenskej republiky, Autor: TASR, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzitné pracoviská, Kľúčové slová: TIP UPJŠ, Cassovia New Industry Cluster, CNIC

Užívateľov za deň: 6,3 tis. GRP: 0,14 OTS: 0,00 AVE: 375 Eur

Vyjadrenie: MŠVVaŠ SR: Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže Cena za transfer technológií na Slovensku 2021 Bratislava 21. októbra (TASR) - Majú blízko k významnému kroku. Majú blízko k tomu, aby sa ich inovatívne myšlienky premenili na konkurencieschopný podnikateľský zámer. Cena za transfer technológií na Slovensku 2021 spoznala svojich víťazov z radov vedeckovýskumných inštitúcií. Nové možnosti má reprodukcióna medicína, ochrana lesa môže byť aj bez chémie a na východe Slovenska je klaster, ktorý „fandí“ novému priemyslu. Cenu za transfer technológií na Slovensku udeľuje Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR). Aj jej deviaty ročník je tradičným ocenením a motiváciou pre vedcov a výskumníkov, aby sa svojím potenciálom stále viac pripomínali komerčnému prostrediu. Z predchádzajúcich ročníkov vzišlo spolu 21 víťazov. Tento rok k nim pribudli ďalší traja. Cena za transfer technológií na Slovensku 2021 bola udelená v troch kategóriách. Kategória – Inovácia – patrila biomedicíne. Vďaka víťazovi - MikroRNA testu úspešnosti in vitro fertilizačného (IVF) procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces – môže byť aj u nás riešenie umelého oplodnenia posunuté o ďalší odborný krok vyššie. Inovácia vznikla na základe spolupráce Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzity Komenského v Bratislave a Masarykovej univerzity v Brne. Ako uviedla Miroslava Rabajdová z vedeckého tímu UPJŠ: „Stále spoznávame, aké sú veľké intervaly a neprebádané oblasti umelej inteligencie, ktorá sa dá využiť v biomedicíne.“ Nomináciu do súťaže zaslal Technologický a inovačný park Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Pomyselnou zelenou sa tento rok stala kategória –Inovátor/Inovátorka. Cenu získal kolektív pôvodcovNosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesa z Národného lesníckeho centra, Lesníckej ochrannárskej služby Banská Štiavnica. Podľa slov jedného z pôvodcov,Andreja Kuncu, je úžasné získať takéto ocenenie za svoju prácu. „Pracujeme na výskume ochrany lesa proti škodlivému hmyzu alebo hubám, ktoré sa premnožujú v našich lesoch. Keďže je trend znižovať používanie pesticídov,tak sme sa zamerali na výskum biologických prípravkov a materiálov.“ Pôvodcovia tejto inovácie v procese ochrany a komercializácie už niekoľko rokov spolupracujú s Centrom transferu technológií pri CVTI SR, ktoré aj zaslalo nomináciu do súťaže. Vďaka správne mu prístupu k veci v procese transferu technológií má táto inovácia veľký potenciál byť komerčne úspešnou a pomáhať k zdravším leso nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí. Košický klaster nového priemyslu (**Cassovia New Industry Cluster – CNIC**), ktorého iniciátorom vrátane prípravy podkladov celého projektu je Technologický a inovačný park Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (**TIP UPJŠ**)sa stal víťazom kategórie – Počin v oblasti transferu technológií. Cenu za **TIP UPJŠ** prišla prevziať Renáta Bačárová,ktorá vyzdvihlapôvodcu myšlienky počinu – profesora Pavla Miškovského, riaditeľa **TIP UPJŠ**, ako aj dôležitosť tímovejpráce, a tonielen na tomto projekte. „Vďaka podpornému tímu, ktorý pracuje pri vedcoch sa podarilo vybudovať technologický inovačný park na našej univerzite, ktorý už teraz presahuje aj hranice našej univerzity. Je to dôkaz, že ideme ďalej a snažíme sa spájať kolektívy, ktoré majú do transferu technológií čo povedať.“ Ocenenie prebehlo tradične ako súčasť medzinárodného podujatia, konferencieCOOPERATION INNOVATION TECHNOLOGY TRANSFER 2021 (COINTT 2021). Témou aktuálneho ročníka najväčšej konferencie na Slovensku venovanej téme transferu technológií, jednej z najvýznamnejších konferencií organizovanýchCVTI SR, bolo „Pozdvihovanie povedomia o význame ochrany duševného vlastníctva, transfere technológií a zvyšovaní využívania inovácií v podnikaní.“ Viac informácií o podujatí COINTT nájdete na webovej stránke www.cointt.sk. Inovácia: MikroRNA test úspešnosti in vitro fertilizačného(IVF)procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Komenského v Bratislave a Masarykova univerzita v Brne Pôvodcovia inovácie: prof. Ing. Mária Mareková, CSc., doc. RNDr. Miroslava Rabajdová, PhD., doc. MUDr. Silvia Toporcová, PhD., doc. RNDr. Katarína Šoltys, PhD. a prof. RNDr. Ondřej Slabý, Ph.D. Inovátor/Inovátorka: Kolektív pôvodcov nosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesa Národné lesnícke centrum, Lesnícka ochrannárska služba Banská Štiavnica Pôvodcovia inovácie: Ing. Andrej Kunca, PhD., Ing. Juraj Galko, PhD., Ing. Michal Lalík, Ph.D. Počin v oblasti transferu technológií: Košický klaster nového priemyslu (**Cassovia New Industry Cluster – CNIC** Technologický a inovačný park (TIP)Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (UPJŠ) Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku II – NITT SK II (Investícia do Vašej budúcnosti / Tento projekt je podporený z Európskeho fondu regionálneho rozvoja / www.opii.gov.sk) TASR o tom informovalo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Upozornenie: TASR zverejňuje vyhlásenia, stanoviská, oznámenia v pôvodnom znení, dodanom zadávateľom, bez redakčnej úpravy. V zmysle § 5, ods. 2 zákona č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve TASR nezodpovedá za obsah týchto informácií. Zverejňovanie vyhlásení, stanovísk a oznámení orgánov verejnej moci vykonáva TASR v zmysle § 3, ods. 5 zákona č. 385/2008 Z. z. o Tlačovej agentúre Slovenskej republiky ako službu vo verejnom záujme. zub

Autor: TASR

Ich inovácie môže využiť prax. Poznáme víťazov súťaže Cena za transfer technológií na Slovensku 2021

21. 10. 2021, 0:00, Zdroj: minedu.sk, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzitné pracoviská, Kľúčové slová: TIP UPJŠ, Cassovia New Industry Cluster, CNIC

Užívateľov za deň: 6.2 tis. GRP: 0,14 OTS: 0,00 AVE: 431 Eur

Foto: CVTI SR

Dátum: 21.10.2021

Majú blízko k významnému kroku. Majú blízko k tomu, aby sa ich inovatívne myšlienky premenili na konkurencieschopný podnikateľský zámer. Cena za transfer technológií na Slovensku 2021 spoznala svojich víťazov z radov vedeckovýskumných inštitúcií. Nové možnosti má reprodukčná medicína, ochrana lesa môže byť aj bez chémie a na východe Slovenska je klaster, ktorý „fandí“ novému priemyslu.

logo COINTT

Cenu za transfer technológií na Slovensku udeľuje Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR). Aj jej deviaty ročník je tradičným ocenením a motiváciou pre vedcov a výskumníkov, aby sa svojim potenciálom stále viac pripomínali i komerčnému prostrediu. Z predchádzajúcich ročníkov vzišlo spolu 21 víťazov. Tento rok k nim pribudli ďalší traja.

Cena za transfer technológií na Slovensku 2021 bola udelená v troch kategóriách. Kategória – Inovácia – patrila biomedicíne. Vďaka víťazovi - MikroRNA testu úspešnosti in vitro fertilizačného (IVF) procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces – môže byť aj u nás riešenie umelého oplodnenia posunuté o ďalší odborný krok vyššie. Inovácia vznikla na základe spolupráce Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzity Komenského v Bratislave a Masarykovej univerzity v Brne. Ako uviedla Miroslava Rabajdová z vedeckého tímu UPJŠ: „Stále spoznávame, aké sú veľké intervaly a neprebádané oblasti umelej inteligencie, ktorá sa dá využiť v biomedicíne.“ Nomináciu do súťaže zaslal Technologický a inovačný park Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

Pomyselnou zelenou sa tento rok stala kategória – Inovátor/Inovátorka. Cenu získal kolektív pôvodcov Nosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesa z Národného lesníckeho centra, Lesníckej ochrannárskej služby Banská Štiavnica. Podľa slov jedného z pôvodcov, Andreja Kuncu, je úžasné získať takéto ocenenie za svoju prácu. „Pracujeme na výskume ochrany lesa proti škodlivému hmyzu alebo hubám, ktoré sa premnožujú v našich lesoch. Keďže je trend znižovať používanie pesticídov, tak sme sa zamerali na výskum biologických prípravkov a materiálov.“ Pôvodcovia tejto inovácie v procese ochrany a komercializácie už niekoľko rokov spolupracujú s Centrom transferu technológií pri CVTI SR, ktoré aj zaslalo nomináciu do súťaže. Vďaka správne pristupu k veci v procese transferu technológií má táto inovácia veľký potenciál byť komerčne úspešnou a pomáhať k zdravším lesom nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Košický klaster nového priemyslu (Cassovia New Industry Cluster – CNIC), ktorého iniciátorom vrátane prípravy podkladov celého projektu je Technologický a inovačný park Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (TIP UPJŠ) sa stal víťazom kategórie – Počin v oblasti transferu technológií. Cenu za TIP UPJŠ prišla prevziať Renáta Bačárová, ktorá vyzdvihla pôvodcu myšlienky počinu – profesora Pavla Miškovského, riaditeľa TIP UPJŠ, ako aj dôležitosť tímovej práce, a to nielen na tomto projekte. „Vďaka podpornému tímu, ktorý pracuje pri vedcoch sa podarilo vybudovať technologický inovačný park na našej univerzite, ktorý už teraz presahuje aj hranice našej univerzity. Je to dôkaz, že ideme ďalej a snažíme sa spájať kolektívy, ktoré majú do transferu technológií čo povedať.“

Ocenenie prebehlo tradične ako súčasť medzinárodného podujatia, konferencie COOPERATION INNOVATION TECHNOLOGY TRANSFER 2021 (COINTT 2021). Témou aktuálneho ročníka najväčšej konferencie na Slovensku venovanej téme transferu technológií, jednej z najvýznamnejších konferencií organizovaných CVTI SR, bolo „Pozdvihovanie povedomia o význame ochrany duševného vlastníctva, transfere technológií a zvyšovaní využívania inovácií v podnikaní.“

Cena za transfer technológií 2021

Inovácia: MikroRNA test úspešnosti in vitro fertilizačného (IVF) procesu a diagnostiky kvalitného embrya pre IVF proces

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Komenského v Bratislave a Masarykova univerzita v Brne

Pôvodcovia inovácie: prof. Ing. Mária Mareková, CSc., doc. RNDr. Miroslava Rabajdová, PhD., doc. MUDr. Silvia Toporcová, PhD., doc. RNDr. Katarína Šoltys, PhD. a prof. RNDr. Ondřej Slabý, Ph.D.

Inovátor/Inovátorka: Kolektív pôvodcov nosiča biologicky aktívneho organizmu pre použitie v ochrane lesa

Národné lesnícke centrum, Lesnícka ochrannárska služba Banská Štiavnica

Pôvodcovia inovácie: Ing. Andrej Kunca, PhD., Ing. Juraj Galko, PhD., Ing. Michal Lalík, Ph.D.

Počin v oblasti transferu technológií: Košický klaster nového priemyslu (Cassovia New Industry Cluster – CNIC)

Technologický a inovačný park (TIP) Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (UPJŠ)

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku II – NITT SK II (Investícia do Vašej budúcnosti / Tento projekt je podporený z Európskeho fondu regionálneho rozvoja / www.opii.gov.sk)